Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 275 (14386) | 1976 оной ноябриин 24, среда | Сэн 2 мүнгэн.

...үхэр Л. И. Брежнев ...мынии ошохоёо мордобо

...-эй ЦК-гай Гене- ... секретарь нүхэр ... Брежнев Румыниин ... партиин Гене- ... секретарь, Румы- ... Социалис Республи- ... резидент нүхэр Нико- ... Чаушескугай уряалаар ... оной албанай хэ- ... Румыни ошохоёо но- ... 22-то Москвaһаа ...

...-эй ЦК-гай Полит- ... гэшүүн, СССР-эй ... хэрэгүүдэй ми- ... А. А. Громыко, ... ЦК-гай секретарь ... Катушев, КПСС-эй ... секретарь К. У. Чер- ... КПСС-эй ЦК-гай гэ- ... КПСС-эй ЦК-гай Ге- ... секретариин туһа- ... К. В. Русаков, КПСС- ... гэшүүндэ канди- ... СС-эй ЦК-гай Гене- ... секретариин туһалаг- ... М. Александров, ... ЦК-гай гэшүүн, ... гадаадын хэрэгүү- ... министрэй орлогшо ... Родионов, КПСС-эй ... гэшүүн, ТАСС-ай ге- ... директор Л. М. За- ... гэгшэд нүхэр Л. И. ... эвтэй хамта Москва- ... ордолсоо.

... Ю. В. Андропов, ... Гришин, А. П. Кири- ... А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. М. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, Я. П. Рябов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Б. П. Бугаев, Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд О. Б. Рахманин, С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд А. И. Блатов, К. М. Боголюбов, Ю. М. Чурбанов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшонор И. Н. Земсков, А. Г. Ковалев, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша В. А. Голиков, КПСС ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо Г. А. Киселев ба бусад тусхай тушаалтад СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшэбэ.

СРР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ Г. Кольц, СССР тэхи СРР-эй посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

...үхэр Л. И. Брежнев ...ухарест ерэбэ

...-эй ЦК-гай Гене- ... секретарь нүхэр ... Брежнев РКП-гэй Ге- ... на секретарь, СРР ... езидент нүхэр Н. Чау- ... гай уряалаар хани ... албанай хэрэгээр но- ... 22-то Бухарест ерэ-

...-эй ЦК-гай Полит- ... гэшүүн, СССР-эй ... хэрэгүүдэй ми- ... А. А. Громыко, ... ЦК-гай секретарь ... Катушев, КПСС-эй ... секретарь К. У. Чер- ... КПСС-эй ЦК-гай гэ- ... КПСС-эй ЦК-гай Ге- ... секретариин туһа- ... К. В. Русаков, ... ЦК-гай гэшүүндэ ... КПСС-эй ЦК-гай ... льна секретариин ту- ... А. М. Александров, ... ЦК-гай гэшүүн, ... гадаадын хэрэгүү- ... министрэй орлогшо ... Родионов, КПСС-эй ... гэшүүн, ТАСС-ай ге- ... директор Л. М. За- ... гэгшэд нүхэр Л. И. ... тэй хамта Бухарест

РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску Советскэ Союзай ба СРР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Бухарест-Отопень гэжэ аэропорт дээрэ бууһан самолетой гэшхүүрэй дэргэдэ нүхэр Л. И. Брежневые халуунаар амаршалба.

Хүндэлэлэй харуулай начальник нүхэр Л. И. Брежневтэ рапорт үгэбэ. СССР-эй ба СРР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө, 21 дахин буудалгаар хүндэлэлэй салют үгтөө. Нүхэд Л. И. Брежнев, Н. Чаушеску хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа мэндэшэлэлдэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежнев угталгада хабаадалсаһан Румыниин партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшадтай: РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүд М. Мэнеску, Э. Бобу, К. Буртикэ, Г. Чоарэ, И. Динкэ, Э. Дрэгэнеску, Я. Фазекаш, И. Иониц, П. Лупу, П. Никулеску.

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта).

...И. Брежнев Н. Чаушескутай ...рэлдэбэ

...-эй ЦК-гай Гене- ... секретарь Л. И. ... РКП-гэй Генераль- ... тарь, Румыниин Со- ... Республикын Прези- ... Чаушескутай нояб- ... 22-то түрүүшынгээ ... хэбэ.

... Л. И. Брежневэй ... стдэ срэһэндэнь Н. ... ску халуун баяр хүр- ... ерэлгэнь партинуу- ... гүрэнүүдэй хоорон- ... барисаае, харил- ... ооое улам хүгжөөл- ... эгтэ туһа дүхэм бо- ... этигэжэ байһанаа ...

... ска Союзай Комму- ... ртиин түлөөлэгшэдые ... нийслэл — Бухарестын улад зоной хани халуунаар угтаһанайнь түлөө Л. И. Брежнев үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ. Энэ угтамжань Советскэ Союзай арадууд тушаа румын арадай аха дүү ёһоной мэдэрэлээр нэбтэрэнхэй байһые үнэн зүрхэнһөө харуулһан ябадал болоно гэжэ тоолонобди гэжэ Л. И. Брежнев хэлээ.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Н. Чаушеску хөөрэлдэхэ үедөө, хоёр талые һонирхуулдаг хэдэн асуудалнуудаар һанал бодолнуудаа мэдэлсэжэ эхилбэ.

Нүхэд Л. И. Брежневэй, Н. Чаушескугай уулзалга хани халуун, нүхэд ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

... АССР-эй Вер- ... Соведэй Президиумэй ... заседани байгша ... ябриин 23-да боложо ... Тэндэ Буряадай ... юһэдэхи зарлалай ... Соведэй дүрбэдэхи ... харагдаха асуудал- ... хүдэлмэриин гурим ... хэлсэгдэбэ.

... дай АССР-эй Вер- ... Соведэй үзэмжэдэ Ми- ... дэй Соведэй табиһан ... кын арадай ажахын ... 1980 онуудай гүрэнэй ... элэн түсэб, Буряадай ... арадай ажахые ... до хүгжөөхэ гүрэнэй ... ун Буряадай АССР- ... оной гүрэнэй бюд- ... ба 1975 оной бюдже- ... сэдхэл тухай тоосоое ... лжын комиссинуудэй ... үзэһэн тухай мэ- ... Буряадай АССР-эй ... Соведэй түсэблэлгэ-бюджетнэ комиссиин секретарь М. Ж. Шагдаров хэбэ.

Арбадахи табан жэлэй туршада республикын арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб, 1977 оной түсэб ба бюджет уридшалан хаража үзөөд, энээл тухай тобшололнуудаа Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ мэдээсэхэ талаар түсэблэлгэ-бюджетнэ, һалбаринуудай комиссинууд, залуушуулай хэрэг эрхилдэг комисси горитой хүдэлмэри ябуулаа гэжэ абтаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Эхэнэрнүүдэй ажалай ба ажаһуудалай, эхэнүүд болон үхибүүдые хамгаалха асуудалнуудаар Верховно Соведэй саг үргэлжын комисси байгуулха тухай дурадхал Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ оруулха гэжэ Президиум тоолоо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЮҺЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДҮРБЭДЭХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

...дай АССР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Сове- ... дэхи сесси 1976 оной ноябриин 25-да үглөөнэй ... Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо ...

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СТАРЕЙШИНЭНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ ТУХАЙ

...дай АССР-эй Верховно Соведэй старейшинэнүүдэй ... заседани 1976 оной ноябриин 25-да үглөөнэй ... Соведүүдэй байшангай конференц зал соо болохо.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДУУДАЙ АНХАРАЛДА

...дай АССР-эй Верховно Соведэй дүрбэдэхи сессидэ ... депутадуудай регистраци Соведүүдэй байшангай ... таһалгада үглөөнэй 10 часһаа үдэшын 7 час ... үргэлжэлхэ. Заседаниин нээгдэхэ үдэр Соведүү- ... шангай конференц зал соо үглөөнэй 8 час 30 ми- ... хэгдэхэ.

...фонууд: 2-47-22 ба 2-56-08.

ЕХЭ АЙЛШАНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй Президент Н. Чаушеску ноябриин 22-то Гүрэнэй Соведэй ордон дотор КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хүндэлэлдэ обед эмхидхээ. Үдэшэжэ ябалсаһан тушаалтад, Румыниин партийна ба гүрэнэй ажал ябуулагшад нүхэд Л. И. Брежневтэй, Н. Чаушескутай хамта обедтэ байлсаба.

Обедэй үедэ нүхэд Н. Чаушескугай, Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүд ехэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, хэдэ дахин альга ташалганuудаар угтагдаһан байна.

Нүхэр Н. Чаушескугай хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Брежнев!
Хүндэтэ совет айлшад!
Хүндэтэ нүхэдүүд!

Танине, хүндэтэ нүхэр Брежнев, Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ Союзай арадуудай хүтэлбэрилэгшые, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшые, совет бусад айлшадые Румыниин Коммунис партиин Центральна Комитедэй, Гүрэнэй Соведэй, правительствын үмэнэһөө, тэрэшэлэн өөрһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалхадаа, ехэ ханамги байнаб, тиигээд социалис Румыниин газар дээрэ айлшалыт гэжэ халуунаар урихые хүсэнэб.

Румын арад Таанадые агууехэ Советскэ Союзай хүндэтэ түлөөлэгшэд гэжэ үнэн зүрхэнһөө угтана. Танай айлшалжа ерэһэн ушар манай арадуудые холоодоо хани барисаанай, һайн хүршэ ёһоной хани харилсаанай тэмдэг, дэбжэлтын, эрхим һайн ажабайдалай түлөө хамтын тэмсэлэй үнинэй. ёһо заншалтай байһанай тэмдэг гэжэ харана. Манай оронуудай социализм ба коммунизм байгуулжа байһан шэнэ эрхэ байдалда румын-совет харилсаанууд дээдэ шатада гараа. Тиихэдээ нэгэн адли социальна байгуулалтада, нэгэн адли үзэл сурталда, манай арадуудай шухалын шухала эрилтэ болон һанал хүсэлдэ үндэһэлэн түшэглэнэ. Манай оронуудай хоорондохи экономическа, научно-техническэ, соёл культурын улам хүгжэжэ байгаа хани харилсаае, Румыниин Коммунис партиин ба Советскэ Союзай Коммунис партиин хоорондохи хүгжэжэ байгаа һайн һайхан харилсаануудые, шэнэ социальна байгуулалта бодхоохо талаар хоёр арадуудай дүй дүршэлөө ашаг ехэтэйгээр, бухы талаар андалдажа байһые ехэ ханангяар тэмдэглэхые хүсэнэб.

Эдэ харилсаануудай амжалтатай хүгжэлтэдэ манай оронуудай наргиина, гүрэнэй делегацинуудай бэе бэедээ айлшалалга, нэн гүрүүн дээдэ зэргын уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүд шухала үүргэ дүүргээ. Нүхэр Брежнев, Советскэ Союзда энэ зундаа үнгэрһэн манай хөөрэлдөөнүүд манай партинуудай, оронуудай хоорондохи хани харилсаа бэхижүүлгэдэ түгэс хүсэтэй түлхисэ боложо үгөө һэн. Манай арадууд социализм ба коммунизм байгуулжа байна. Энээнһээ уламжалан, шухала бэшэ зарим асуудалнуудаар манай һанамжануудай зарим тэды алгасаатай байһан ушар хадаа манай партинуудай болон гүрэнүүдэй хоорондохи хани харилсаанда хабаадахагүй юм. Тиимэ бухы эрхэ нүхэсэл бии гээшэ. Манай партинууд, гүрэнүүд Румыниин Социалис Республикын ба Совет Социалис Республиканудай Союзай хоорондо бата бэхи хани барисаа ба һаналаа нэгэдэлгые байгуулха һайн һайхан үялгатай. Тиимэ дээрэһээ Румынида Танай айлшалжа ерэһэн ушар, болохоёо байһан манай хөөрэлдөөнүүд румын совет хани барисаае бэхижүүлгын шэнэ эхин боложо, хоёр оронуудай партинуудай ба арадуудай аша туһада, мүн социализмын ниитын хэрэгэй аша туһада манай бухы талын хани харилсаанда бүри ехэ түлхисэ үгэхэ гэжэ би этигэнэб.

Советскэ Союзай Коммунис партиин хүтэлбэри доро Танай оронoй ажалшадай коммунизм байгуулгын гүүхэтэ асари ехэ хэрэгтэ, экономикын, наука болон соёл культурын һалбаран хүгжэлтэдэ, арадай ажаһуудал улам һайжаруулгада зорюулагдаһан зоригжуулхы ажал ба туйлаһан элитэ ехэ амжалтанууд манда мэдээжэ юм. Совет арадуудай ханинар байһан туладаа бидэнэр эдэ бухы туйлалтануудтайнь дашарамдуулан, үнэн зүрхэнһөө баярлажа байһанаа мэдүүлнэбди. тиигээд дэбжэлтын, коммунис болбосоролой замаар шэнэ, бүри ехэ үрэ дүнгүүдые туйлахые Таанадта, Советскэ Союзай коммунистнуудта, арадуудта гүн сэдьхэлһээ хүсэнэбди.

Мүн партиин XI съездын шиидхэбэринүүдые шууд сэхээр бэелүүлжэ, мүнөө үедэ румын арад шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй зорилгонуудые бэелүүлгэдэ бухы хүсөөрөө оролсонхой. Румыниин газар дээрэ шэнэ байгуулалта амжалтатайгаар байгуулхын түлөө, бухы арадта бүри баян дэлгэр, эрхэ сүлөөтэй, зол жаргалтай байдал хангахын тула бухы хүсэеэ нэгэдүүлхэ гээшэ эгээн дээдын уялга мүн гэжэ Румыниин Коммунис парти тоолоно. Шэнэ социалис общество байгуулха хэрэгые амжалтатайгаар бэелүүлгэ болбол уласхоорондын хэмжээн дээрэ социализмын хүсэнэй ургалтада, нэрэ хүндынь дээшэлүүлгэдэ, бухы дэлхэй дээрэ дэбжэлтын ба эб найрамдалай хэрэгтэ шухала хубита болохо гэжэ бидэнэр мэдэрнэбди.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Мүнөөнэй дэлхэй дээрэ боложо байһан гүнзэгы революционно, национальна ба социальна хубилалтанууд социалис оронуудай политикын, бухы түрүү үзэл бодолтой, империализмда эсэргүү хүсэнүүдэй политикын үрэ дүнгүүд мүн гээшэ, тиигээд зонхилолгын, адли бэшэ байлгын империалис политикые усадхаха, өөрынгөө национальна баялигай, өөрынгөө хуби заяанай хүсэд эзэн байха гэһэн арадуудай хүсэл эрмэлзэлгые тодорхойлно. Эдэ хубилалтануудай ашаар уласхоорондын байдал дээрэ түгшүүрил һуларуулгын, хани харилсаанай шэнэ һайн һайхан хараа щугам бүри элитээр харагдана. Зүгөөр эб найрамдалда ба аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулха, түгшүүрил һуларуулгада һаад хэхэ хүсэнүүд дэлхэй дээрэ бии гэжэ мартаха ёһогүйбди. Тиимэ дээрэһээ түгшүүрил һуларуулгые бэхижүүлхэ, гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоор хани харилсаа хүгжөөхэ зорилготойгоор хүсэеэ нэгэдүүлхэ гээшэ арадуудай, бухы дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой хүсэнүүдэй эгээн дээдын уялга мүн гэжэ бидэнэр тоолонобди. Уласхоорондын политическэ шэнэ эрхэ байдал хүгжөөлгэдэ социалис оронууд. Советскэ Союзай бэелүүлдэг эб найрамдалай ба хани харилсаанай эдэбхитэй политика шухала үүргэ дүүргэнэ. Социалис орон байһан хадаа Румыни, нэн түрүүн Советскэ Союзтай, социалис бухы оронуудтай хани барисаа, нэгэдэл ба хани харилсаа хүгжөөхые оролдоно. Энэ хадаа румын арадай, шэнэ байгуулалта бодхоожо байһан бухы арадай аша туһада, социализмын ба эб найрамдалай ниитын хэрэгэй аша туһада харюусана гэжэ мэдэрнэбди. Тэрэшэлэн бидэнэр хүгжэжэ байһан оронуудтай, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронуудтай, хүгжэнги капиталис оронуудтай, социальна байгуулалтануудай илгаае хараадаа абангүй, дэлхэйн бухы гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо үргэдхэнэбди, ажалай уласхоорондын хубааралгада, дэлхэйн баялигай андалдаанда эдэбхитэйгээр хабаадана-бди. Бидэнэр адли тэгшэ эрхын, национальна талаараа бэеэ даанхай байлгын, дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй, бэе бэедээ ашатай туһатай байлгын гол ёһонуудые манай уласхоорондын харилсаануудай үндэһэ һуурида хэлбэришэгүйгөөр табинабди.

Европодо аюулгүй байдал ба хани харилсаа байгуулха зорилгоор манай түби дэлхэйн байдалда түүхэтэ шата болоһон Хельсинкидэхи зүблөөнэй хэлсээнэй ёһоор бусад социалис оронуудтай, эб найрамдалда дуратай бухы арадуудтай суг хамта Румыниин Социалис Республика шууд сэхээр оролдоно. Ниитэ Европын зүблөөнэй бухы документнүүдые хүсэндэнь хүргэхын тула бухы гүрэнүүдэй зүгһөө шууд сэхэ хэмжээнүүд абтаха, тодорхой ажал ябуулга хэгдэхэ ёһотой. Тиигэжэ экономическа, научно техническэ үргэн, һаадгүй хани харилсаа хүгжөөхэ, соёл культурын талаар андалдаа хэхэ, тэрэшэлэн энэ түби дэлхэй дээрэ сэрэгэй хүсэнүүдэй бэе бэеһээ холодохо ябадалда дамжан орохо шухала.

1977 ондо Белградта болохо ниитэ Европын уулзалгада бэлдэлгэдэ бидэнэр эдэбхитэйгээр хабаадахые хүсэнэбди. Энэ уулзалга түгшүүрилые һуларуулгада, аюулгүй байдал ба эб найрамдалда шэнэ түлхисэ үгэхэ тодорхой хэмжээнүүдэй үргэн программа батлан абаха ёһотой.

Энээнтэй дашарамдуулан, Балкан дээрэ этигэл түгэс, гүрэнүүдэй олон талын хани харилсаа хүгжөөлгые, энэ районие эб найрамдалай, һайн хүршэ ёһоор байлгын, ядерна буу зэбсэггүй район болгохо хэрэгые, тэрэшэлэн Кипр дээрэхи хёмороото байдалые политическэ хөөрэлдөөнэй аргаар усадхаха хэрэгые Румыни ехэ удха шанартай гэжэ тоолоно. Хёмороото байдалай, түгшүүрилэй али бухы шалтагаануудые усадхаха шухала гэжэ тоолоод, Дүтын Зүүн зүгтэ бата бэхи, үнэн зүб эб найрамдал байгуулхын тула ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха шухала. Ниимэ зорилгоор Женевэдэхи конференциие һэргээхэ хэрэгтэй.

Буу зэбсэгээ бүгэдэ ниитээрээ хуряаха, нэн түрүүн ядерна буу зэбсэг хуряаха гээшэ мүнөө үе сагай үндэһэн шухала асуудалнуудай нэгэн мүн. Буу зэбсэг наралтайгаар гаргаха ябадалые зогсоохын тула буу зэбсэг хуряаха талаар бодото хэмжээнүүдтэ дамжан орохо гээшэ өөһэдынгөө арадуудай, бухы дэлхэйн арадуудай үмэнэхи манай уялга мүн. Тиигэжэ мүнөө дайн сэрэгтэ гэжэ үригдэжэ байһан асари ехэ арга боломжонууд хүнэй аша туһада, арадуудай баян дэлгэр байдалай, зол жаргалай аша туһада зорюулагдаха ёһотой.

Империалис, колониальна, неоколониальна политикын хойшолон арадуудай ехэнхи хубиин һулаар хүгжэнги байһан ушарые усадхаха гээшэ мүнөөдэрэй шухала эрилтэ болоно. Хүгжэжэ байһан социалис орон хадаа Румыни гүрэнүүдэй хоорондохи ехэ гээгдэлые усадхаха арга зам ба шиидхэбэринүүдые бэдэрэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Гээгдэжэ ябаһан оронуудай бүри түргөөр хүгжэхые, дэлхэйн экономикын тогтууритай байхые хүсэнэ, уласхоорондын экономическа шэнэ гурим бэелүүлхын тула оролдоно. Национальна талаараа сүлөөрхын, бэеэ даанхай байдалтай болохын ба бэхижүүлхын түлөө, зонхилон эзэрхэлгын, дарлалтын, колониализм ба неоколониализмын, расизмын империалис политикые, үндэһэ яһа илгалгын политикые хүсэдөөр усадхахын түлөө арадуудай тэмсэлые манай орон шууд сэхээр дэмжэнэ.

Эб найрамдалай ба дэбжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ехэ багыень, социальна байгуулалтыень хараада абангүй, бухы гүрэнүүдэй адли тэгшээр хабаадаха эрилтэ мүнөөнэй хүгжэлтэ шууд сэхээр табина. Энэ талаар социалис оронуудтай суг хамта хүгжэжэ байһан оронууд, бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй оронууд шухала хубитаяа оруулжа шадаха гэжэ бидэнэр тоолонобди. Тэдэнэр империалис хуушан политика усадхахые, уласхоорондын шэнэ харилсаануудые тогтоохые гүнзэгыгөөр хүсэнэ. Энэ талаар Нэгэдэмэл Нацинуудай Организаци, уласхоорондын бусад организацинууд шухала үүргэ дүүргэхэ байна. Тэдэнэр мүнөөнэй дэлхэйн шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ, шиидхэлгэдэ бухы гүрэнүүдэй хабаадаха ябадалые хангана.

Уласхоорондын байдалай, мүн аюулгүй байдалай, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй үндэһэн шухала асуудалнуудай талаар манай арадуудай бухы дэлхэй дээрэ түгшүүрил һуларуулгын, эб найрамдалай хэрэгэй аша туһада Румыни Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай нягта хани барисаатай байдаг юм.

Интернациональна заншалайнгаа ёһоор, Румыниин Коммунис парти бухы коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай үргэн ехэ харилсаа хүгжөөнэ, тэдэнэй нэгэдэл болон һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр оролдоно. Коммунис партинуудай хани барисаае бэхижүүлгэдэ, тэдэнэй хоорондохи харилсаануудай шэнэ гол ёһонуудые нэбтэрүүлгэдэ Берлинэй конференци шухала хубитаяа оруулаа гэжэ тэмдэглэхые хүсэнэб. Тэрэшэлэн манай парти манай энэ дэлхэй дээрэ бүри һайн, бүри үнэн зүб эб найрамдал байгуулхын түлөө тэмсэлэй талаар социалис, социал-демократическа партинуудтай, бухы дэлхэйн түрүү үзэл бодолтой, демократическа бусад хүсэнүүдтэй харилсаагаа бэхижүүлнэ.

Хүндэтэ нүхэр Брежнев!

Манай орондо Танай айлшалжа ерэһэн ушар хоёр оронуудай партинуудай, арадуудай хоорондохи хани барисаа болон һаналаа нэгэдэлгые бэхижүүлгэдэ, эб найрамдалай, демократиин, бухы дэлхэй дээрэхи социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ румын-совет бухы талын хани харилсаае хүгжөөлгэдэ туһалха юм гэжэ гүнзэгыгөөр этигэжэ байһанаа үшөө дахин тэмдэглэхые хүсэнэб.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Хундага үргэхые уринаб:

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, Советскэ Союзай арадуудай хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Леонид Ильич Брежневэй элүүр энхын түлөө!

Советскэ Союзай арадуудай баян дэлгэр байдалай ба зол жаргалай түлөө!

Манай партинуудай, оронуудай, арадуудай хоорондохи хани харилсаанай ба хани барисаанай түлөө!

Социализмын, коммунизмын һалбаран мандахын түлөө, эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи хани харилсаанай түлөө!

Эндэ байһан бухы хүнүүдэй элүүр энхын түлөө!

Нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэр Чаушеску!
Хүндэтэ нүхэдүүд!

Бухарестдэ намайе хани ёһоор угтаһанайнь түлөө, манай Коммунис парти ба совет арад тушаа, совет-румын хани барисаан тушаа Румыниин Коммунис партиин, Румыниин гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ, дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ажал ябуулагша, манай нүхэр Николае Чаушескугай эндэ хэлэһэн хани халуун үгэнүүдэй түлөө түбхын түрүүн үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэхые хүсэнэб. Совет орон тушаа, Ленинэй парти тушаа румын арадай һайн һанал бодолнуудаар нэбтэрэнхэй байһаниинь бидэнэй сэдьхэлые ехээр хүдэлгэнэ, баясуулна.

Таанадта, хүндэтэ нүхэдүүд, бухы румын коммунистнуудта, бухы румын арадта Советскэ Союзай коммунистнуудай, бухы совет ажалшадай аха дүүгэй амаршалга КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын үмэнэһөө дамжуулнаб!

Һаяшаг лэ, үнгэрэгшэ зун, нүхэр Чаушескугай уулзажа, совет-румын харилсаа саашадань хүгжөөлгын ба гүнзэгырүүлгын асуудалнуудые хани ёһоор, залан сэхээр зүбшэн хэлсээ һэмди. Бидэнэй хоёр талын ойлгомжын ёһоор, тэдэмнай тон һайн, ашатай туһатай хөөрэлдөөн байгаа. Яахадааб гэхэдэ, бидэнэй хэлсэһэн олон юумэн бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байна. Гэхэ зуура, манай хамтын түсэбүүд, манай хүсэлэнгүүд саашадаа бэелүүлэгдэхэнь элитэ.

Манай оронуудай хоорондо шиидхэгдээгүй ямаршье ехэ асуудалнууд байхагүй. Гэбэшье, совет-румын заншалта хани барисаанай арга боломжонуудыень арадуудайнгаа аша туһада бүри хүсэд дүүрэнээр хэрэглэлгые бидэнэр бүгэдөөрэн шухалада тоолонобди. Энэ хадаа бидэнэй Бухарестдэ хэхэ хөөрэлдөөнүүдэй гол удхань болоно.

Совет-румын харилсаа холбооe үргэдхэхэ ба гүнзэгырүүлхэ шухала нүхэсэлнүүд бии, энэ һанал бодолые нүхэдүүд бултадаа зүбтэйдэ тоолохо гээд һананаб.

Советскэ Союзай Коммунис партиин, Румыниин Коммунис партиин хоорондохи холбоо барисаае бэхижүүлгэ эндэ гододохойлхы үүргэ дүүргэхэ байһаниинь элитэ. Манай партинууд лэ совет-румын хани барисаанай гол архитекторнүүд, зохёон байгуулагшад байха зэргэтэй. Хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондын харилсаа холбоонууд, партийна аппарадай хүдэлмэрилэгшэдэй уулзалганууд, делегацинуудаа ходо эльгээлсэлгэ, нютагуудгахи партийна органуудай хоорондын холбоо барисаанууд — эдэ бүгэдэ шухалын шухала эрилтэнүүдтэ харюусана. Бидэнэр юрэл дүтын хүршэнэр бэшэ ха юмбибди. Суртал бодолнууд ба гол зорилгонуудаймнай адли байһан ушар, марксистско-ленинскэ нангин бодолнууд, тэгшэ эрхэтэ харилсаа холбооной хэдэн арбаад жэлэй дүй дүршэл эдэ бүгэдэ манай өөһэдынгөө олохон зорилгонуудые шиидхэхын тулада оролдолго хүсэлэлгэнүүдээ нэгэдхэлгын зайлашагүй үндэһэ һууриинь болоно.

Экономическа харилсаа холбоон ехэ юумэ бүтээнэ, бүри ехэ юумэ бүтээжэ шадаха байха. Энэ талаар холбоо барисаамнай жэл бүри үргэдэнэ. Гансашье тоогой талаар хизаарлагданагүй Эдэмнэй шэнэ шанар шэнжэнүүдтэй боложо эхилэнхэй. Энэ ушар Экономическа Харилсан туһалалсаагын Соведэй ажал ябуулгын талаар, мүн хоёр талын харилсаанай талаар үзэгдэнэ. Тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, станогуудые бүтээлгын талаар хамжаанай хэрэг заһаруулхын тула бэелүүлэгдэжэ байгаа ябуулгануудые хараада абанаб. Урдань аграрна орон байһан, мүнөөнэй социалис Румыни олон янзын индустриальна продукциа мүнөө гадаадада гаргадаг болоо. Социализмын оронуудай хоорондын ажалай хубааралые улам һайжаруулан, аха дүү гүрэнүүдэй тус бүриин национальна промышленностьда шухала үргэн ехэ дэлгүүрнүүдые бии болгожо шадахабди. Тиигэбэл, асари ехэ ашаг туһатай байха — ургалтымнай эршые, ажалшадай баян дэлгэр байдалай саашанхи дэбжэлтые түргэдхэхэ.

Суртал бодолой талаар холбоо барисаан — манай харилсаа холбооной шухала хубинь боложо байнхай, энэ ушар империализмда эсэргүү манай хамтын тэмсэлдэ угаа ехэ удха шанартай. Манай партинуудай суртал бодолой хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондын, эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаануудай, газетэнүүд болон журналнуудай редакцинуудай хоорондын, уран мэргэжэлтэдэй холбоонуудай, искусствын ажал ябуулагшадай хоорондын харилсаа холбоонууд улам бэхижэнэ. Гэхэ зуура, манай социалис оронуудай хани барисаан совет ба румын олон, олон миллион ажалшадай шухалын шухала хэрэг боложо, тэдэнэй ухаан мэдэрэлдэ, зүрхэ сэдьхэлдэ нэбтэржэ байһаниинь илангаяа шухала.

Манай арадуудай мүнөөнэй харилсаа холбоогоор баясахатана хамта, совет румын хани барисаанай улам бэхижэхэ, хүгжэн һалбархын гула саашадаа хүдэлмэрилхөөр шиидэнхэй байнабди. Эдэ бүгэдые манай Коммунис партинуудай түүхэтэ туйлалта гэжэ тоолохо эрхэтэйбди, нүхэдүүд!

Манай оронууд мүнөө ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ байна. Танай ханинар туладаа, РКП-гэй XI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтээ румын арадай туйлаһан амжалтануудаар үнэн зүрхэнһөө баясанабди, хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулхын тула танай урагшаа этигэлтэйгээр дабшажа байһанда баясанабди. КПСС-эй XXV съездын хараалһан коммунис байгуулалтын ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлгэ — мүнөө бидэнэй, совет хүнүүдэй, гол зорилго болоно. Тобшолон хэлэбэл, ниитын хүгжэлтын гол шэглэлээр зэргэлэн дабшанабди. Национальна оролдолго хүсэлэлгэнүүдэй хажуугаар, аха дүү ёһоной хани харилсаата ябуулга, өөһэдын ашаг туһаһаа гадна, мүн социалис ханинарайнгаа ашаг туһые хараада абахаар бэлэн байлга манай амжалтануудай шухала нүхэсэл болодогынь яһала ойлгосотой.

Энэ хадаа Варшавска договорой эмхиин ба Экономическа Харилсан туһалалсаагын Соведэй бүридэлдэ нэгэдэн ороһон социалис гүрэнүүдэй улам батажажа байгаа холбооной үндэһэ һууринь болоно. Энэ хадаа дэлхэйн бухы социалис оронуудай эмхидэл жагсаалые бэелүүлхэ гэдэг манай ниитын эрмэлзэлэй үндэһэ һуури болоно гээд багсаанаб.

Уласхоорондын политикын асуудалнуудаар Румыниин Социалис Республикатай харилсаа холбооной туйлагдахада, Советскэ Союзда үндэрөөр сэгнэдэгбди гэжэ эндэ хэлэхые хүсэнэб, хүндэтэ румын ханинар, иимэ харилсаа холбоон бүри ехэ байбал, эб найрамдалай ба социализмын хэрэгтэ, манай хамтын уг зорилго ба суртал бодолдо һайн байха гээд һананабди.

Энэ жэлдэ Европын Компартинуудай конференцидэ бэлдэхэ үеэр румын нүхэдтэй һайн харилсаа холбоотой байгаабди.

Мүнөө, Варшавска договорой Политическэ зүбшэлэлгын комитедэй зүблөөндэ бэлдэжэ байхадаа, һайн харилсаа холбоотой байнабди. Энэмнай Европодо, дам саашадаа бухы дэлхэй дээрэ амгалан байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ горитой шэнэ хубита болохо гээд найданабди.

Бидэнэр бүгэдөөрэн, аха дүү социалис оронууд ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадагшадаи Белградта хэхэ уулзалгада бэлдэхэдээ, бүри эмхитэй һайнаар хүдэлмэрилхэ ёһотой болонобди. Энэ уулзалга һанал бодолнуудаа буляалдалгын газар бэшэ, харин хүсэл бодолоо тааруулгаар элирхэйлхэ бүтэмжэтэй хуралдаан. Хельсинкидэхи Түгэсхэлэй актда гар табигша гүрэнүүдэй амгалан ёһоной, али али талада ашатай туһатай харилсаа холбоо саашадань хүгжөөхэ тааруу суртал бодолнуудай эмхидхэлшэнь болоһой гэжэ хүсэхэ байнабди.

Социалис оронууд оролдосотойгоор, эмхитэй һайнаар, үгээ ойлголсожо ябуулга хэбэл, мүнөө сагай эгээн түбэгтэй асуудалнуудай нэгые — буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болиулха, сугларуулагдаһан зэбсэгүүдые хороохо, тодорхойлон хэлэбэл, буу зэбсэгүүдые хуряаха тодорхой асуудалые шиидхэлгэ ойртуулхын тула олон юумэ хэжэ шадаха байна гээд, эсэсэй эсэстэ, багсаанабди. Энээл асуудалые шиидхэлгэ — мүнөө сагай хүнүүдтэ, ерээдүйн үетэдтэ шухала зохёон байгуулхы ажал эрхилэгшэдтэ таарахаар, үнэхөөрөө бата бэхи эб найрамдалай, амгалан түбшэн байдалай эшэ нүхэсэл болохо.

Асари ехэ хүсэн, хүн түрэлтэнэй тон олонхинь амгалан тайбан ажаһуухые, буу зэбсэгүүдые хуряахые хүсэнэ. Ушар юуб гэхэдэ, эдэ бухы хүсэнүүдые бүри эдэбхитэй болгохо, тэдэнэй ябуулгануудта зохихо шэглэл хангаха шухала. Эндэшье бидэндэ, коммунистнуудта, социализмын оронуудта үнэхөөрөө ехэ түүхэтэ харюусалга тудана. Шадагдаха бухы юумэн хэгдээгүй гэжэ бидэнэй хэниешье хожомоо гэмэлхэ үндэһэ баримтын байхагүйгөөр ябуулга хэсыл, нүхэдүүд!

Хани халуунаар угтаһанайтнай түлөө таанадта түгэсхэлдөө үшөө дахин баяр баясхалан хүргэхыемни, зол жаргал, хүгжэлтэ дэбжэлтэ таанадта, бухы румын ажалшадта, хүсэхыемни зүбшөөгыт, хүндэтэ ханинар.

— Совет ба румын арадуудай бата хани барисаае улам бэхижүүлхын түлөө!

— КПСС-эй ба РКП-гэй аха дүү ёһоной нягта харилсаа холбооной түлөө!

— Румын коммунистнуудай ба Румыниин гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Николае Чаушескугай элүүр энхын түлөө, Румыниин Коммунис партиин Политгүйсэдкомой гэшүүдэй элүүр энхын түлөө, бухы румын ханинарай түлөө!

— Амгалан байдалай ба коммунизмын түлөө! — ду-харяа дурадхахыемни зүбшөөгыт.

* * *

Обед хани, халуун оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЗАРИМ ДҮНГҮҮД, ШИИДХЭГДЭХЭ АСУУДАЛНУУД

Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ асуудалаар научно-үйлэдбэриин конференци Захааминай аймагай Санагын совхоздо болоо гэжэ манай газетэдэ бэшэгдээ һэн. Тэрэнэй хүдэлмэридэ манай республикын Хүдөө ажахын министерствын, «Скотопром» трестын, хүдөө ажахын институдай хүдэлмэрилэгшэд, Яруунын, Зэдын, Түнхэнэй, Ахын, Баунтын, Бэшүүрэй болон бусад аймагуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаһан юм. Тиихэдэ Хальмагай АССР-эй эрдэмтэд энэ конференцидэ уригдажа, дурсагдаһан асуудалаар һанамжа, дурадхалнуудаа хэлэһэн байгаа.

Мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгые түргөөр хүгжөөжэ, республика дотороо мяха үйлэдбэрилгые эрид һайжаруулха, бүри ехэ болгохо тухай ашатай туһатай хөөрэлдөөн энэ конференци дээрэ болоһон байна. Тиимэһээ энэ конференциин материалнуудые уншагшадайнгаа анхаралда табинабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): К. Т. Мункоев, В. К. Жигулевцев, М. Б. Нармаев, В. Д. Ми[...]лов, Г. П. Тюменцев, Л. Т. Дорджиев, В. Ж. Цыренов гэгшэд.

В МУХТАРОВАЙ фото

I. КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА МЯХАЛИГ ҮҮЛТЭРЭЙ МАЛ ҮСХЭБЭРИЛХЭ ТУХАЙ

БЭЕЫНГЭЭ энхэ элүүрые хамгаалхын түлөө һүөөр бэлдэгдэһэн эдеэ хоол ехээр хэрэглэдэг болохо тухай медицинын эрдэмтэдэй һургадаг байһаниинь элитэ. Манай орон дотор нэгэ хүндэ мяхаар болон мяханай зүйлнүүдээр хэгдэһэн эдеэ хоолой хүртэсэ хараад үзэбэл, жэл бүри ехэ боложо байна. Жэшээнь, 1968 ондо ороной эрхэтэн бүхэндэ 41 килограмм шахуу мяхан хүртэһэн байгаа һаа, 1975 ондо 58 килограмм болоо. Манайшье республика дотор энээнтэй адлирхуу. Гэхэтэй хамта нэгэ хүн жэлэй туршада 85 килограмм мяха хэрэглэхэ ёһотой гэжэ СССР-эй Медицинын эрдэмэй академиин эрдэмтэд дурадхадаг байна. Эндэһээ харахада, орон дотор, мүн манай республикада мяха үйлэдбэрилгые улам ехэ болгохо хэрэгтэй болоно.

Элдэб малай мяхан байдаг. Тэдээн соохоо үхэрэй мяха һайшаадаг хүн олон. Хониной ба гахайн, элдэб янзын шубуудай, ан гүрөөлэйшье мяханда дуратайшуул байха. Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, тусгаар мяханай үүлтэрэй шэглэлтэй эбэртэ бодо малай мяхан үлүү һайн, амтатай шэмэтэй гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

Манай республика Зүүн-Сибирь болон Алас-Дурна зүгтэ мяха ехээр үйлэдбэрилэгшэдэй нэгэн болонхой. Хэрбээ 1971 ондо республикамнай 52.479 тонно мяха абаһан һаа, юһэдэхи табан жэлэй эсэстэ 65.763 тоннодо хүргөө. Энээнэй 51 процентнь үхэрэй мяхан, хониной — 23, шубуудай болон бусад малай — 26 процентнь болоно.

Арбадахи табан жэлэй туршада үхэрэй мяха үйлэдбэрилгэ саашадаа бүри ехэ болгохо гэһэн зорилго табигдана. Тиимэһээ тэрэнэй шанарые һайжаруулха тухай хэлэгдэхэ болоно. Тусгаар мяханай шэглэлтэй үүлтэртэ малай мяхан үлэ хоолоор һайн гэжэ зүбөөр сэгнэгдэнэ. Тиимэһээ республика дотор тиимэ үүлтэрэй мал олошоруулха тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Энэ ушарһаа Захааминай аймагай Санагын совхозой бааза дээрэ үнгэргэгдэһэн мяханай үүлтэрэй мал ажал эрхилхэ асуудал аймагууд хоорондын научно-үйлэдбэриин IV конференциин зүбшэхэ зүйлнүүдэй гол асуудалынь болоо.

«Эбэртэ мал тусгаар мяханай шэглэлтэй болгожо амяарлан, эбэртэ бодо малай һүрэг соо нэгэ һалбари болгохо хүдэлмэри республика дотор 15 жэлэй урда эхилээ һэн. Тэрэ үедэ Захааминай, Яруунын аймагуудта мяханай үүлтэрэй мал тусгаарлан эрхилхэ технологи эхилэгдэһэн байна. Анха түрүүн һү багатай үнеэдые һаахаяа болижо, тугалнуудые эхэдэнь хүхүүлэн томо болгохо асуудал шиидхэгдэжэ эхилээ. Энэ хэрэгэй эхиндэ арсалдааншье гарадаг. зарим хүтэлбэрилэгшэд үнэишөөшьегүй байһан юм. Тиибэ-яабашье мяханай үүлтэрэй мал тусгаарлан үсхэбэрилгэ нэгэ һалбари болгогдоод, һүүлэй үедэ Түнхэнэй, Ахын аймагуудта түргэнөөр хүгжэжэ, Хориин, Хэжэнгын, Зэдын аймагуудта һаяшаг эхилбэ. Баунтын, Хурамхаанай аймагууд энэ хэрэг баһал эхилээ. Хоёр жэлэй туршада баунтынхид мяханай үүлтэрэй олон мал худалдан асараа. Джилиндын совхоз мяханай үүлтэртэ хальмаг, Амалаадай совхоз сагаан толгойто казах үүлтэрэй мал асаранхай. Тиихэлээрээ республикымнай хойто зүгтэ ажаллажа байгаа Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадые мяхаар хангаха асуудал шиидхэгдэхэ гэжэ тоолохоо болоно. Мяханай үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ талаар зарим тэды дүнгүүд туйлагдаа. Гэбэшье энэ хэрэгые саашадань гуримшуулха хэрэгтэй болоно».

Ингэжэ республикын хүдөө ажахын министрэй нэгэдэхи орлогшо **Г. П. Тюменцев** «Буряадай АССР-тэ мяханай үүлтэрэй мал ажал эрхилэлгын мүнөөнэй байдал ба саашанхи арга боломжонууд тухай» гэһэн элидхэл соогоо хэлэһэн байна. Эдэ үгэнүүдыень баримталха жэшээнүүдые дурдая.

15 жэлэй саада тээ тусгаар мяханай үүлтэрэй мал һүрэгтэй болохын тула республикадамнай абердин-ангуссай, шортгорнско, герефордско, сагаан толгойто казах, хальмагай үүлтэрэй буханууд асарагдаһан байгаа. Эрдэмтэдэй шэнжэлэлгын болон колхоз, совхозуудай малшадай бодото хэрэг дээрэһээ элирхэйлһэнэй ёһоор абердин - ангуссай, шортгорнско үүлтэрэй мал манай байгаалидашье, тэжээлдэшье таараагүй.

Хээрын бэлшээриһээ ехэнхи тэжээлээ абадаг хадалиг нютагуудта хальмаг бухануудые нютагай симментал болонтоһон үнеэдтэ табихада, тэжээлээр зарим тэды дээрэ хангасатай нютагуудта сагаан толгойто казах буханудтай холиходо, тааруу һайн дүнгүүдые харуулаа. Республикамнай 1964 ондо 900 толгой сагаан толгойто казах, 300 толгой хальмаг, 100 толгой герефордско мяханай үүлтэрэй малтай байһан һаа, энэ жэлэй октябриин 1-нэй байдалаар 34.500 толгой сагаан толгойто казах, 30.700 толгой хальмаг, 3.300 герефордско үүлтэрэй малтай болоо.

Үүлтэртэ бүхы малай дунда мяханай үүлтэрэй мал тиимэ олон бэшэ — 10 процент шахуу болобошье, тэрэнэй тоо жэл бүри олошоржо байна. Мэргэжэлтэдэй малай үүлтэр һайжаруулхын тула селекционно хүдэлмэри хэжэ эхилээд, һайн дүнгүүдые туйлаһан дээрэһээ 1973 ондо Яруунын аймагай «Комсомольский» совхоз сагаан толгойто казах үүлтэртэ малай ажахы гэжэ баталагдаа һэн. 1975 ондо Санагын совхоздо хальмаг үүлтэртэ мал үсхэбэрилдэг тусгаар фермэ баталагдаһан байна. Саашадаа Санагын совхоз хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилдэг үүлтэртэ ажахы боложо шадахаар юм.

Мал ажалые экономическа ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилэлгэ хадаа тэжээл арьбалалгаһаа, ажалай болон материальна, гаргаша багадхаһан һаа, малай үүлтэрые саг үргэлжэ һайжаруулан, продукци абалгые ехэдхэһэнһээ болохо гэжэ КПСС-эй XXV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэһэн элидхэл соо хэлэгдэнэ. Энээн тушаа холын Захааминай малшадай, илангаяа ойрын саг соо эбэртэ бодо малайнгаа һүрэгые һэльбэн шэнэдхэжэ, мяханай үүлтэрэй хальмаг малай һүрэг бии болгожо шадаһан санагынхидай ажал хүдэлмэри онсо һонирхолтой центнер мяханай өөрын үнэ сэн 109 түхэриг боложо, худалдадаг сэнгһээ 29 түхэригөөр хямда байба. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада хүндэ шэгнүүртэй мал худалдаһанайнгаа түлөө 90.592 түхэриг нэмэлтэ түлбэри болгон абаа. Энэ совхоз бүхэроссин социалис мүрысөөндэ һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө хоёр удаа — 1975, 1976 онуудта РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаһан байна.

Хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгэ хадаа мяха үйлэдбэрилгые энэ совхоздо ехэдхэлгэдэ шиидхэхы нүлөөтэй байгаа юм. Бүхы эбэртэ бодо малай үүлтэр һайжаруулха, тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ, мал ажал эрхилэлгэдэ шэнэ аргануудые хэрэглэхэ асуудалнуудта гол зорилгоёо хандуулан ажалладаг байгаа.

Ажахы доторой шэглэлтэй болохын тула Санагада 4 отделени тусхай хараатайгаар эмхидхээ гэбэл: мяханай шэглэлтэй эхэ мал тугалнуудайнь 7—8 һаратай болотор хамта байлгахаар, үнеэд болгохо гунжадай мяханай мал (сарнууд ба голодоһон до гараһан үнеэд, гунжад) ба һаалиин малай шэглэлтэй отделенинүүд байгаа. Хожомоо мяханай шэглэлтэй эхэ малые бусад отделенинүүдтэй нэгэдхэн томодхожо, тусгаар шэглэлтэй хоёр отделени байгуулагдаа. Ингэжэ залуу мал томо болгохо, бэлшээн, шахан тарганүүлха хэрэг өөһэдын ээтэй болоһон байна.

Мяханай үүлтэрэй мал тусхай шэглэлтэй болгоходо, юугээрээ һайн байгааб?

Нэгэдэхеэр, 100 үнеэн бүриһөө олон тугал абтана. Жэшээнь, 1967 ондо 100 үнеэн бүриһөө 58 тугал тэжээһэн һаа, 1975 ондо 86 тугал абтаа. Хоёрдохёор, нэгэ байрада олон үхэр байлгадаг боложо, жэжэ малаа томо болгохо, бэлшээн, шахан тарганүүлгые һайжаруулжа, тэдэнние һайн шанартайгаар гүрэндэ худалдана. Гурбадахяар, малай үхэл, илангаяа тугалнуудай гарзалалга эрид үсөөрөө. Эдэ жэлнүүдтэ тугалнуудай гарзалха ушар 5 дахин бага болоһон байна.

Сэхыень хэлэхэдэ, энэ совхоз хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ хэрэгтэ 1971 онһоо хам оролсоһон юм. Тиихэдэ бухануудые худалдан абажа, нютагай симментал үнеэн хальмаг буха хоёрой хоорондоһоо абтаһан тугалнуудые илгажа, саашадань түлжүүлдэг болоо. Ростовско областьһоо, манай республикын Яруунын аймагһаа хамта дээрээ 40 буха асарагдаа һэн. Тиихэдэ 500 гунжанһаа бүридэһэн 4 гүүртэ байгуулагдаа. Мяханай үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ, тэдэнэй үүлтэр һайжаруулха технологиин гол зүйлнүүдые хараалһан эмхидхэлэй-зоотехническэ хэмжээ ябуулгануудые табихадань, Буряадай хүдөө ажахын институдай эрдэмтэд совхоздо ехэ туһаламжа хүргөө.

Эдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй, совхозой малшад, мэргэжэлтэдэй эршэтэ ажалай ашаар эбэртэ малай үүлтэр һайжаруулга урагшатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Хальмаг мал нютагай симменталһаа үлүү һайн гэжэ мэдэгдээ. Хальмаг үнеэн түрүүшынхеэ тугаллаһанайнгаа [...]даа 310 килограмм шэгнүүр[...] байдаг. Хоёрдохёо тугаллахадаа —350, гурбаллахадаа [...] килограмм болодог. Тиихэдэ тугаллаһан һарлаг үнеэн 220, 250, 270 килограмм шэгнүүртэй байдаг юм. Ажахы доторой юрын эрхэ байдалда томо болгогдоһон хальмаг үүлтэрэй тугал 8 һаратайдаа 180 килограмм шэгнүүртэй байдаг. Харин тиихэдэ һарлагай тугал түрэхэдөөшье, эхэһээнь һалгахадашье хальмагайхиһаа 25—30 процентээр бага шэгнүүртэй байдаг гээшэ.

Хальмаг үүлтэрэй ба симментал тугалнуудай томо болохые харахада, хальмаг үүлтэрэй тугал түрэхэдөө 2,2 килограммаар гү, али 10,6 процентээр нүгөөдэһөө доогуур байһаншье һаа, томо болгогдохо, шахалганда байха үедөө 1,07 процентээр бэлшээриин үедэ 6,55 процентээр түргэн томо болодог байгаа гэжэ хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат **Ц. М. Эрдынеевэй** хэһэн туршалгын дүнгүүд гэршэлнэ. Хальмаг үүлтэрэй мал набтархан, бүдүүн бэетэй һэн тула мяхалиг, тарган болохоор һайн байна.

Хальмаг үүлтэрэй мал амидын шэгнүүрээр симменталһаа бага зэргэ дуталдадагшье һаа, (21 һаратайдаа симментал сар 391 килограммтай хальмаг — 370), үүсэлэгдэһэн мяханайнь шэгнүүр бүлюу байдаг. Хальмаг үүлтэрэй мал үүсэлхэдэ, 56,93 процент, тиихэдэ симменталтай холимог нютагай үүлтэрэй малһаа 53,57 процент сэбэр мяхан гарана. Хальмаг үүлтэрэй малай дотор өөхэн болон химическэ холисонь нүгөөдэһөө холо үлүү юм.

Симменталшалагдаһан залуу малай шэгнүүр 1 процентээр нэмээхэдэ, өөрынь үнэ сэн 96 түхэриг 66 мүнгэтэ, хальмаг үүлтэрэй залуу малай — 93,46 түхэриг гэхэ гү, али 3,22 процентээр хямда болоно. Симменталшалагдаһан нэгэ толгой үхэр худалдахада 320 түхэриг, хальмаг үүлтэрэйхи — 352 түхэриг олзо абтаба (ехэ шэгнүүрэй ба шанарай түлөө нэмэлтэ түлбэри эндэ оролсоно)

Шэмэрүүн хүйтэн байгаалитай, экономикын талаар бэрхэшээлтэй аймагай дээдэ талын ажахынуудта хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэдэ, симменталшалагдаһан гү, али һарлаг мал үсхэбэрилхэһөө экономикынгоо талаар үлүү һайн гэжэ дээрэ дурсагдаһан баримтанууд гэршэлнэ.

Санагын совхоз мүнөө хальмаг үүлтэрэй 111 бухатай, 1259 үнеэтэй юм. 1975 оной бонитировкын дүнгүүдые харахада, 6 бухань элита-рекорд, 31 толгойнь элита, 61 толгойнь 1-дэхи классай гэжэ элирүүлэгдээ. Совхоздо иимэ үүлтэрэй хэдэн үеын мал үсхэбэрилэгдэжэ, үүлтэрынь һайжарна. Үүлтэртэ малай фермэ дээрэ мэргэжэлтэд үхэр бүхэнние ами аминдань бүридэлдэ абаад, саашадаа һайн шанартай түл үгэжэ, угаа залгамжалха малыень илган, зооветеринарна хүдэлмэрээ эрхилдэг юм.

Совхозой малшад мяхалиг үүлтэрэй мал харууһалхадаа, энэ асуудалаар 1974 оной апрель һарада болоһон научно-үйлэдбэриин конференциин аймаг дотор мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ технологи тухай дурадхалнуудые баримталдаг. Совхозой хоёр отделенидэ хубаарилагдаһан мяхалиг үүлтэрэй эхэ малай 14 гүүртэ бии. Гүүртэ бүхэндэ 120—140 үнеэн тугалнуудайнгаа 7—8 һаратай болоторнь хамта харууһалагдана. Тэндэ 4 хүн ажалладаг. Гунжадай ба томо малай гүүртэнүүдтэ 140—150 толгой үхэр байлгагдажа, 3 хүн харууһалдаг.

Санага нютагай эрхэ байдалда бэлшээриин зохид үе 100—110 хоногһоо үлэдэггүйшье һаань, малай бүхы жэлэй туршада суглуулһан нэмэлтэ шэгнүүрэй 75—80 процентые энэл сагта абадаг юм. Һүүлэй жэлнүүдтэ зу[...]най бэлшээриин үедэ [...] шэгнүүр сүүдхэдэ дунда[...]гээр 910—920 грамм[...] доошо бэшээр нэмэгд[...] үхэр бүхэндэ 95—100 [...]грамм нэмэлтэ мяхан [...]на.

Зунай бэлшээриин [...]лээр — сентябрь һара[...]лаа совхозойнгоо түб [...]ринда асаржа, шахалга[...]бидаг. Гол түлэб 280-[...] килограмм шэгнүүртэй [...] шахагдана, тиигээд 3[...]лограммтай болгогдоо[...]рэндэ худалдагдана. [...] үгэхэ тэжээлээр дугаа[...] һаань, шахагдажа [...] малай шэгнүүр сүт[...] 750—800 граммаар [...] Хальмаг үүлтэрэй [...] бага зэргэ тэжээл [...] түхэреэн жэл соо бэлш[...]дэ ябуулагдана гэжэ [...] шухала. Энэ үүлтэрэй [...] үбэлэй бэлшээридэ та[...]гынь ехэ һайшаалтай [...].

Хальмаг үүлтэрэй [...] бухэриг бэеэрээ, [...] өөдөргэн зангаараа, [...]лайнгаа хэмжээгээр, [...]шье тэжээлдэ таар[...] шадахаараа һарлаг, [...]гуудтай адли аад лэ, [...]һээ ашаг үрэ холо үл[...] гэжэ онсолон хэлэхэ [...]тэй. Түнхэнэй, Ахын, [...]тын аймагуудай ажах[...] хальмаг үүлтэрэй мал [...]бэрилгые шадамараар [...]хээ һаа, олзотохо гэж[...] хэлэлтэй.

Санагын совхозой [...]тор В. Ж. Цыренов [...] үүлтэрэй мал тухай [...]нүүдые хэлэхэдээ, энэ [...]тэр тухай дутуушье, [...]шье юумэ хэлээгүй. На[...] үйлэдбэриин конфе[...] хоёрдохи үдэрынь [...] малай выставкэ аук[...] энээниие бүримүһэн [...]хаа. Эндэ табигдаһан [...]маг үүлтэрэй эмэ, эрэ [...] мал хараад, Халь[...] АССР-һээ ерэһэн [...] — конференциин [...] бахархажа ханаагүй га[...] бүхы юумэн ойлгосо[...]лохо. Заримашуул мүр[...]рэ доронь гаргаад, ма[...]далдажа абаха аргагүй[...] һэндээ, ехээр гэмшээ[...]лаал ха. Гэбэшье, [...] үүлтэрэй мал худалдан[...]ха хэлсээнүүд баталагда[...] нагынхидһаа гадна Дала[...] СССР-эй 50 жэлэй ой[...]рэмжэтэ совхозуудай [...]һан мал абаха хэлсэ[...] баталагдаа. Мяхалиг [...]рэй мал үсхэбэрилхэ [...] болоһон аймагууд хоо[...] IV конференци ба вы[...] аукцион дээрэ Заха[...] үсхэбэрилэгдэһэн [...] үүлтэрэй мал өөрынгө[...]нарай тэмдэг абах[...] абаа гэжэ баталаа.

II. МЯХАЛИГ ҮҮЛТЭРЭЙ ХАЛЬМАГ МАЛ ТУХАЙ

РЕСПУБЛИКЫН хүдөө ажахын министрэй орлогшо Г. П. Тюменцев өөрынгөө элидхэл соо тон һонирхолтой юумэнүүдые дурдаа. Жэшээнь, «Хальмагай мал ажалые һэргээн бодхоохо ба хамгаалха тухай» РСФСР-эй Совнаркомой тусхай тогтоолдо Владимир Ильич Ленин 1919 ондо гар табиһан байгаа. Эндэ манай гүрэнние байгуулагша мяханай үүлтэрэй мал ажал миин лэ хүгжөөлгэдэ бэшэ, харин хальмагай мал ажал һэргээн бодхоолго ба хамгаалалгада онсо анхарал хандуулжа байһаниинь харагдана. Энэмнай мяханай үүлтэрэй хальмаг мал тухай хэлэгдэнэ гээшэ.

Энэ һүрэг олошоруулха арга боломжонууд манай республика дотор бии гэжэ мэдээжэ болоо. Тиимэһээ научно-үйлэдбэриин конференциие эмхидхэгшэднай Хальмагай АССР-эй эрдэмтэдые — хүдөө ажахын эрдэмэй доктор, профессор М. Б. Нармаевые, мяханай үүлтэртэ мал һүрэг олошоруулха талаар Хальмагай научно-туршалгын институдай директорэй орлогшо, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Л. Т. Дорджиевые, энэ институдай эрдэмтэд, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидадууд А. П. Басанговые, В. Н. Жигулёвцевые конференцидэ хабаадалсахаар уриһаниинь һайшаалтай.

Автономито аха дүү республикын эрдэмтэд конференцидэ хабаадалсагшадай урда һонирхолтой элидхэлнүүдые хэжэ, нютагайнгаа малшадай дүй дүршэлөөр андалдан, хальмаг малай үүлтэр һайжаруулха талаар үнэтэ хэдэн дурадхал оруулаа.

Элбэг холисогүй аад, дутамаг тэжээлтэй манай хадалиг нютагта хальмаг мал бүхэриг бэетэй, шуран, үлүү тэжээл хэрэглэдэггүй дээрэһээ бусад ямаршье малһаа үлүү һайнаар нютагжаа. Тиимэл хадань малшадпай энээниие һайнаар сэгнэнэ. Хальмаг үүлтэрэй малые түрэхэһөөнь хойшо элбэг тэжээл дээрэ байлгаа һаа, харин оронуудай мяханай үүлтэрэй суута малһаа шэгнүүрээрээшье, мяханайнгаа шанарааршье дутахагүй гэжэ хүдөө ажахын эрдэмэй доктор, профессор **К. Т. Мункоев** элидхэл соогоо тэмдэглээ.

Тиимэл ушарһаа Санагын совхозой директор **В. Ж. Цыреновэй** конференци дээрэ хэлэһэн элидхэл олоной һонирхол татаһан байна. Ажахые шадамараар, бодомжолон хүтэлбэрилхэ тушаа санагынхидай хүдэлмэриин дүй дүршэл эрдэм ухаанай талаар туһатай гэжэ тоолоһон дээрэһээ РСФСР-эй габьяата ветеринарна врач, совхозой директор В. Ж. Цыреновэй хэһэн элидхэлые тобшохоноор найруулая.

Энэ жэлэй эхиндэ тус совхоз 7.129 толгой эбэртэ бодо малтай, тэрэнэй 2228-ниинь үнеэд ба тугаллаха гунжад байгаа. Бүхы малай 55,3 процентнь хальмагай сэбэр үүлтэртэ болон энэл үүлтэрэй хэдэн үеын холимог мал байба.

1975 ондо 6.232 центнер мяха үйлэдбэрилжэ, 1967 оной хэмжээе 2 дахин шахуу үлүүлээ. Энээнэй 5770 центнерынь гэхэ гү, али 92,5 процентнь үхэрэй мяхан юм. Гүрэндэ худалдагдаһан үхэрэй бүхы мяханай 78 процентнь тарган гэһэн сэгнэлтээр абтаа. Худалдагдаһан үхэр бүхэнэй шэгнүүр 1967 онойхиһоо 100 килограммаар ехэ болоо. Нэгэ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд аукционодо асарһан «бараагаа» харуулжа байна.

В МУХТАРОВАЙ фото.

III. МАЛ АЖАЛДАШЬЕ НОТ ХЭРЭГТЭЙ

СЕЛЕКЦИОНЕРНҮҮДЭЙ бодолоор 15 жэл хадаа тон богонихон — зурагаса гэһэн лэ саг гээшэ. Иимэл богонихон саг соо манай малшад, мэргэжэлтэд ба эрдэмтэд, республика дотороо мяханай үүлтэрэй мал ажал хүгжөөхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри хэжэ шадаа гээшэ. Илангаяа мяханай үүлтэрэй сагаан толгойто казах, хальмаг мал үсхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хээ бшуу. Бидэнэй нэгэмнай Хальмагта байһан, ажаллаһан байха. Хальмагай АССР-тэ мал харууһалха, тэжээхэ байгаалиин эрхэ байдал манайхиһаа тад ондоо гэжэ мэдэнэбди. Тэндэ үбэлэй саг богонихон, һара тухай үргэлжэлдэг ха юм. Тиимэһээ нютагай эрхэ байдалда тусгаар тэжээл бүйлүүлан бэлэдхэлгэ, дулаан байра түхеэрэлгэ хэрэггүй шахуу байдаг. Малай выставкэ-аукционой үедэ Хальмагай гүрэнэй университедэй профессор, хүдөө ажахын эрдэмэй доктор **М. Б. Нармаевай** хэлэһэнэй ёһоор манай нютагай байгаалиин болон тэжээлэй эрхэ байдалда хальмаг үүлтэрэй мал нилээд һайжаран хубилһан байна. Богони хүлтэй зандаа үлөөд, мяхалиг бүдүүн бэетэй болохоһоо гадна, үһэниинь хубилаа гэжэ эрдэмтэн тэмдэглээ. Үһэнэйнь хөөбэр үдхэржэ, ута болоһон байна.

Эндэ юу хэлэхэеэ һанана бибди?

Манай хонишод — эрдэмтэд нютагай үүлтэрэй хонидые Забайкалиин нарин нооһото үүлтэрэй хонидтой холисолдуулхын тула удаан саг соо бага бэшэ оролдолго гарган хүдэлөө һэн. Эсэстээ бүри һайжаруулагдаһан үүлтэрэй хонитой болообди. СССР-эй Хүдөө ажахын министерство тэрээндэмнай Забайкалиин нарин нооһото үүлтэрэй хонидой буряадай түхэлтэй болгогдоһон гэжэ нэрлээд, шэнэ үүлтэр гэжэ тоолоһон юм.

Мүнөө хальмаг үүлтэрэй малтай хэжэ байһан хүдэлмэримнай хальмаг малай шэнэ түхэлэй үүлтэр бии болгожо байһан хэрэгэй эхин бэшэ гү гэжэ һанахаар. Иимэ ушар боложо магад! Селекционно ба үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэринүүдые бодото һайнаар табибал, гайхалтай дүнгүүдые үгэхэ. Тэд. Тиимэ дүнгүүдые туйлахын тула гуримшуулагда[...] мал зүбөөр эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэгдэһэн мяханай үүлтэрэй мал ажал эрхилэлгын, малай һүрэг олошоруулгын хэмжээ ябуулгануудай системэнүүд хэрэгтэй. Энэ хадаа мяхалиг үүлтэрэй мал ажал эрдэм ухаанай үндэһөөр эрхилхэ, эмхидхэхэ технологи — НОТ мүн гээшэ бэзэ!

Эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула ВАСХНИЛ-эй Сибириин отделениин Буряадай комплексно научно-туршалгын таһагай эрдэмтэд хүдөө ажахын эрдэмэй доктор, профессор **К. Т. Мункоевой** хүтэлбэри доро хэдэн жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Мүнөө эрдэмтэд малай һүрэг олошоруулха талаар хэмжээ ябуулгануудай тиимэ системэ дурадхажа шадахаар.

Константин Тармаевич Мункоевто үгэ үгэе.

«Малай һүрэг түргэөр олошоруулгын үенүүд хадаа мяха үйлэдбэрилгын хэмжээтэй, тэрэнэй экономикотой холбоотой. Илангаяа [...]лиг үүлтэрэй мал [...] үсхэбэрилгэ хадаа [...]ха үйлэдбэрилгын э[...]кодо ехээр нүлөөлдэг [...] Хэрбээ һаалиин мал [...]хи тэжээлэй ба ажа[...] гашанууд хоёр пред[...] һү, мяха үйлэдбэрил[...] баардаг һаань, мяха[...]лэлтэй мал ажалдахи [...] гаргашанууд гансал пр[...]ци — тугалда удаа [...] үйлэдбэрилэгдэһэн [...]тудадаг. Энээнһээ гад[...]лиин үнеэдэй һүб[...] боложо, продукци [...] 40—50 процентээр [...]дог. тиимэ юумэн [...] фермэнүүдтэ огто ү[...]гүй.

Һаалиин үнеэдые [...]лээр хангасын, харуу[...] һула байхын хажуугаар [...] техническэ болон вете[...]на хүдэлмэриин муу [...] һээ үнеэдэй олоороо [...]ралга, удаан саг соо [...] жүүлэгдэнгүй ябалгын [...] шалтагаанууд гарана. [...] мэһээ һаалиин үнеэдэй [...] байралгые усадхажа [...]хаар зоотехническэ ба [...]ринарна хүдэлмэри [...] хэгдэхэ ёһотой болог[...]

РЭЭДҮЙН ХАРАА ТҮСЭБҮҮД

байгаалинн, тэжээ- ажал эмхидхэлгын атай дээрэhээ боло- найн үнеэдтэ буха- гдана Нэгэ бухада еэн, гунжан хүртэ- Бухануудые эхэ гаад, hайн харуу- бэг тэжээлдэ байл- кала, үрэжүүлгын бүри hүрэгтэ хоёр дажа, сүүдхэ бо- гдэжэ байха юм.

тоо толгой олошо- саг үргэлжэ хинан байхын тула гун- ан бүхэнэй үрэ- нние дары түргэн э абажа, бухада удэр, бухын нэрэ, дэглэгдэхэ хэрэг- на 1,5—2 hарын неэнэй хээлитэhэн

гү, али hубайрhанине шалгажа үзөөд, хээлитээгүй hаань, ветеринарна хэмжээн абтаха болоно.

Мяханай мал эрхилэлгын онсо эрилтэтэй дээрэhээ нэгэ сагта түл абадаг болобол hайн. Манай эрхэ байдалда январь, февраль, март hарануудта түл абахада зохид. Юуб гэбэл, тугалнууд бэлшээридэ томохон боложо гараад, эхынгээ hү хүхэхынгөө хажуугаар ногоо hайнаар эдихэ байна бшуу.

Тугалнуудые эхэhээнь илгаха болзорто ехэ анхарал табиха шухала. Августа hарада тугалнуудай 6—7—8 hаратай болоходонь илгахада, зохид гээшэ. Энэ үедөө тугалнууд 170—180—200 килограмм шэгнүүртэй болодог. Тугалнуудые орой илгахада, үнеэдэй hубайрха шалтаг гарадаг байна.

Тугалнуудые саг болзортонь эхэhээнь илгахада, хоер hайшаалтай. Нэгэдэхеэр, августын дундахануур илгагдаhан тугал убэлэй тэжээл хэмсоонь эдижэ hурадаг. Хоёрдохёор, хүхэдэг тугалгүй үнеэд убэлжэлгын үедэ, мүн тугаллаха үедөө хэрэгтэй болохо хүсэ тэнхээ абадаг гээшэ.

Бүхы тугалнуудаа нэгэ доро, нэгэ үдэр эхэhээнь hалгаажархиха аргагүй hэн тула 6—7—8 hаратай болоод hалгаагдаhан тугалнуудые илган байлгаха баазануудые түхеэрхэ хэрэгтэй. Тиимэ бааза Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой нэгэ отделенидэ эмхидхэгдэнхэй.

Эхэ малай 4—5 hүрэгhөө суглаhан тугалнуудые байлгаха нимэ баазанууд түхеэрэгдэхэ ёhотой. Түрүүшын үдэрнүүдтэ суглаhан тугалнуудай шэгнүүрые хороохогүйн, хүсэ тамирыень муудуулхагүйн тула тэдэнние харууhалгада, эдеэлүүлгэдэ онсо анхарал табиха шухала.

Убэлэй hарануудта томо болгогдохоор табигдаhан залуу малай хойноhоо харууhалга хадаа мяхалиг мал эрхилэлгын технологиин эгээл харюусалгатай хаhань гээшэ. Теэд зарим ажахынуудта тэжээл дутамаг, тэрэнээ hайнаар буйлуулангүй эдюулдэг, булеэдхэгдээгүй уhа уулгадаг, мүн харууhалгын hула дээрэhээ залуу мал томо болохоhоо гадна, туража муудашадаг гээшэ. Нимэ ушарнуудтай саашадаа эбсэжэ болохогүй.

Малай тоо толгой олошоруулха талаар мяханай шэглэлтэй мал ажал эрхилэлгын түрүү технологи бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудай системэ байгуулга хадаа сэхэ шэглэлтэй, малай, үүлтэр hайжаруулха талаар холын хараатай байхань хамагhаа гол хэрэг гэжэ үшөө дахин дабтаха хэрэгтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аукциондо табигдаhан хальмаг үүлтэрэй бурууд.
В. МУХТАРОВАЙ фото.

IV. ҮЙЛЭДБЭРИИЕ МЭРГЭЖҮҮЛХЭ БА ТОМОДХОХО ЗАМ ДЭЭРЭ

эн XXV съезд баталагдан абта- 76—1980 онуудта арадай ажахые гол шэглэлнүүд» хала партийна доку- «залуу эбэртэ мал томо болгоhоной. таргалуулжа, мяха илгые, илангаяа мяха абалгые ехэд- хангаха... Мэргэ- hэн мяханай мал үжөөхэ» гэжэ онсо анхэй.

алhаа энэ асуудал онсо тэмдэглэгдэбэ

үлэгдэhэн мяха- ажал хадаа түбхын шанар hайнтай үгэнэ ха юм. Мэр- hэн мяханай мал хадаа холимог аалиин шэглэлтэй абтадаг мяханhаа татай биологиче- арайнгаа талаар а үгэдэг байна. Гад- юо үүлтэрыень hай- ажахы бүхэндэ лан, тэжээлэй гар- тайгаар үсхэбэри- ай болон матери- гашые доошолуу- дбэри эрхилхэдэ, мяха абалга дээ- шэ, бүхы ажахын- бэриин ашаг үрые шадаха болоно.

үүлтэрые hай- ын тула онсо оролдоhоной хэрэй мяха үйлэдбэ- экономическа ашаг дээшэлүүлhэн аймагай «Комсо совхозой жэшээ 967 ондо энэ совхо- ой симменталша- эбэртэ бодо мал- 10 толгой мяханай сагаан толгойто тай байгаа. Мүнөө hан бүхы 5.722 тол- э бодо малай 3.263- гаан толгойто ка- болоно.

үүлтэр hайжаруул- ар мяханай мал илэлгые нилээд hай- Эдэ жэлнүүдтэ йлэдбэрилгэ 3.100 6.191 центнер гэхэ гү, али хоер ахүү нэмээ. Гүрэндэ даhан малай шэг- дэ зэргээр 294 ки- аа 343 килограмм.

анай мал ажал эр- ажахынуудые мэргэ- тугалнуудые жэ ябаха үедэнь томо болгожо шада- hоной, зунай бэл- бууhан залуу ма- ихон саг соо ша- луулжа шадаhанай зарим ажахынууд 20 тай хашарагуудые граммтайгаар хэдэн урда тээ тушаадаг аа, мүнөө тэдэнине ограммда хүргэжэ, аг болоо. Тиигэжэ мяха үйлэдбэрилгэ э, өөрынь үнэ сэн- эд хямдаруулаа.

аг үүлтэрэй мал хо- хы малайнгаа үүл- аруулжа байhан За- й аймагай совхозууд мяха үйлэдбэрилгэ дэ худалдалгые 1968 о 2 дахинhаа үлүү ожо, малай тоо тол- ээд олошоруулаа. адаг мяханай 80 процентнь тарган, дун- шэ сэгнэлтэтэй- даг байна, — гэжэ р К. Т. Мункоев соогоо онсолон тэм-

үүлэгдэhэн ажахы- үйлэдбэри томодхон, мяханhаа ашаг үрэ адаг боложо байhан уудые гэршэлhэн дээрэ республикын ром» трестын аха- номист А. Г. Дагба- тогтобо. Жэшээнь, мяха үйлэдбэрилгые үлэн томодхоходо. аг үрэтэй байхаб гэ- ын тула 23 совхо- дэнэй үйлэдбэриин р 4 бүлэг болгожо байна. Жэлдэ центнерhээ дээшэ бэ- абадаг ажахынууд бүлэгтэ, 3.000 центнер хүрэтэр үйлэдбэрилдэг — хоёрдохи, 5 мянга хүрэтэр абадаг — гурбадахи, 5000-hаа дээшэ абадаг совхозууд дүрбэдэхи бүлэгтэ оруулагдаhан байгаа.

Хаража үзэхэдэ, нэгэдэхи бүлэгэй ажахынуудай бүхы мүнгэн оршын 42 процентнь үхэрэй мяха худалдалгаhаа абтана. тиихэдэ дүрбэдэхи бүлэгэй ажахынуудта 67,5 процентнь болоно. Хэрбээ нэгэдэхи бүлэгэй совхозуудта ажахын газарай 100 гектар бүхэндэ 8 центнер үхэрэй мяханай үйлэдбэрилэгдэжэ байгаа hаа, дүрбэдэхи бүлэгэйхидэ 22,8 центнер хүртэнэ. Түрүүшын бүлэгтэ 1 центнер үхэрэй мяха абахын тула нэгэ хүн 55,2 час соо хүдэлнэ, дүрбэдэхи бүлэгтэнь 34,3 час соо ажаллаhан болоно.

Нэгэдэхи бүлэгэй ажахынуудта 1 центнер мяха абахын тула 211,4 түхэриг гаргашалдаг hаань, дүрбэдэхидэ оройдоол 103,6 түхэриг болоно. Хоёр бүлэгэй ажахынуудай үхэрэй мяха үйлэдбэрилгэдэ гаргаhан үнэ сэнгэй өөрыгөө харюуласые жэшээлэн харабал, тад ондоо байха. Үхэрэй мяха үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэhэн гаргашын өөрыгөө харюуласатай байхын тула малаа түргэн томо болгожо, таргалуулжа, шанар hайнтай мяха худалдадаг болохо зорилго хадаа шиидхэхы удха шанартай юм.

Залуу мал түргэнөөр томо, тарган болгожо худалдахада, ажахыда ямар ашаг үрэтэйб гэhэн асуудалаар Буряадай «Скотопром» трестын ахамад экономист А. Г. Дагбажалсанов конференцидэ хабаадагшадай урда үгэ хэлээ.

— Залуу мал түргэнөөр томо болгожо, бэлшээн, шахан таргалуулхын тула тэдэнэй бэеын хүгжэхэ үеын биологическа эрилтэнүүдые хараадаа абан, тэрэниень гүйсэд хангаха хэрэгтэй. Илангаяа янза бүриин шэмэтэ, бүдүүн, холимог тэжээлээр хангаса ехэ нүлөөтэй байдаг. Мал шахан таргалуулхаар мэргэжүүлэгдэмэл ажахынууд, мүн ажахы доторой мэргэжүүлэгдэмэл фермэнүүд, гүүртэнүүд залуу мал түргэн томо болгожо, бэлшээн, шахан таргалуулаад, гүрэндэ худалдадаг болонхой.

Залуу мал шадамараар түргэн томо болгожо таргалуулаад, гүрэндэ худалдахада, ямар ашаг үрэтэй, олзотойб гэhэн нэгэ жэшээ элидхэлшэ харуулаа. Улаан-Үдын аймагай «Никольский» совхоз 1972 ондо 2.385 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абахадаа, 1 центнер бүхэндэ тэжээлэй 11,6 единицэ, 1975 ондо 4.473 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абахадаа, центнер бүхэндэнь тэжээлэй 6,4 единицэ гаргашалаа.

Нэгэ центнер үхэрэй мяха абахын тула 1972 ондо 161 түхэриг гаргашалжа, 118 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулhан hаа, нёдондо жэл 141 түхэриг гаргажа, 565 мянган түхэриг сэбэр олзо абаа гэжэ тэрэ онсо тэмдэглэбэ.

Мяханай мал ажалые мэргэжүүлхэ ба томодхохо асуудал шиидхэхын тула залуу мал томо болгохо ажахынууд хоорондын хамжаануудые эмхидхэжэ, томо комплекснуудые байгуулан, үхэрэй мяха индустриальна үндэhэ hуури дээрэ үйлэдбэрилдэг болохо ёhотойбди гэжэ тэмдэглэхээр. Манай республика дотор мэргэжүүлэгдэмэл ажахынууд, комплекснууд бии болгогдожо байна. Жэшээнь, Загарайн аймагай Тайлсын совхоз 15—30 хоноhон тугалнуудые ажахынуудhаа абаад, жэлтэйдэнь 300 килограммтай болгожо, саашадаа шахан таргалуулхынь тула Улаан-Үдын аймагай «Никольский» совхоздо дамжуулан үгэхэ юм.

Тайлсын совхозой жэшээ дээрэhээ харахада, тугалнуудые багаhаань түргөөр томо болгохо арга хүсэд бии гэжэ элирнэ. Эндэхи тугалшад хүсэд түхеэрэлгэгүй, типовой бэшэ байра соо тус тустаа 100 тугал харууhалжа, түрүүшын hарада тугал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдээ 800 граммаар нэмээhэн байна. Оньhожоруулhан байрада ороо hаа, тугалшад үшөө олон тугал харууhалжа шадаха бшуу.

Захааминай аймагай Нурта нютагта баригдажа байhан залуу мал түлжүүлжэ, шахан таргалуулха ажахынууд хоорондын комплекс хадаа аймагай мал ажалай мэргэжэл саашадань үргэдхэлгэдэ тон ехэ удха шанартай байха юм. Теэд энэ комплексын барилга тэсэшэгүй удаан, нобшоор ябуулагдана.

Мяханай мал ажалые мэргэжүүлгэ ба томодхолго, ажахынууд хоорондын хамжаа эмхидхэлгэ саашанхи ехэ арга боломжонуудые олгоно. Мүнөө 18—20 hаратай залуу малай шэгнүүрые 380—400 килограммда хүргэжэ байhан ушар хадаа үхэрэй мяха үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ тушаа КПСС-эй XXV съездын табиhан зорилгонуудые шиидхэхэ бодото хэрэг мүн болоно. Нимэ дүнгүүдые туйладаг ажахынууд, мүн республика, область, хизаарнууд орон доторнай олон.

«...Энэ съезд дээрэ Леонид Ильич Брежневэй хэhэн элидхэл соо манай аграриа политикын гол зорилго тодоор харуулагданхай. Тэрэнь юун болоноб гэхэдэ, хүдөө ажахые ашаг үрэ ехэтэй, бүтээсэ ехэтэй hалбари болгохо, хүдөө ажахын продукцяар ороноо хангаха хэрэгые бүри ехэ найдамгай hайн болгохо, тус продукциин шанарые hайжаруулха, арадай ажахын энэ тон шухала hалбариин хүгжэлтэ сагай уларилhаа улам бүри багаар дулдыдадаг байхаар болгохо, тиигээд хото хүдөө хоерой ажаhуудалай эрхэ байдалые саашадань адлирхуу дүтэ болгохо замаар нилээд урагшаа дабшаха хэрэгтэй болоно».

(КПСС-эй XXV съезд дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай хэhэн элидхэлhээ).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай аймагай Санагын совхозой хальмаг үүлтэрэй малай фермые даагша Ц-Д. Б. Охинова.
В. МУХТАРОВАЙ фото

V. МЯХАЛИГ ҮҮЛТЭРЭЙ МАЛ ҮСХЭБЭРИЛХЭ ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУД

МЯХАНАЙ мал ажал эрхилхэ талаар аймагууд хоорондын научно-үйлэдбэриин IV конференци дээрэ харагдаhан асуудалнууд олон. Жэшээнь, «Үнеэдэй хээлитэнгүй удаан саг соо ябалга ба hубайралгаhаа hэргылэн тэмсэхэ хэмжээнүүд тухай» Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат В. Д. Мисайловай, «Хальмаг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ арга боломжонууд» гэhэн; хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат В. Н. Жигулевскиин, «Хальмаг үүлтэрэй малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арганууд тухай» хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Л. Т. Дорджиевай, «Совхозуудта үхэрэй мяха үйлэдбэрилгын ашаг олзо тухай» Буряадай «Скотопром» трестын ахамад экономист А. Г. Дагбажалсановай болон бусадай элидхэлнүүд тон hонирхолтойгоор шагнагдаhан байна. Эдэ бүхы hонирхолтой элидхэлнүүдые бүри мүнэн газетэдэ хэблэжэ шадахагүй байhан дээрэhээ энэ конференциин бүхы материалнуудаар Буряадай номой хэблэл hонирхожо, тусхай ном гаргаа hаань, hайн байха hэн гэжэ hанагдана. Мяханай мал ажал эрхилэлгын технологи тухай ном малшад, мэргэжэлтэд хүлеэжэ үншэхэ бшуу.

Тус конференци дээрэ мяханай мал ажал эрхилэлгын научна асуудалнуудай зүбшэгдэхын хажуугаар, үйлэдбэридэ сэхэ хабаатай асуудалнуудшье харагдаа. Тиимэhээ энэ хуралдаан научно-үйлэдбэриин конференци гэжэ нэрлэгдээ ха юм. Тиигэжэ мал ажалай энэ шухала hалбарине түргэн хүгжөөлгэдэ hаад тойбо татадаг зарим шалтагаануудые элирүүлхэ арга олгоhон байна.

Республика дотор энэ асуудалаар хэгдэжэ, түйлагдаагүй. Теэд, ямаршье түйлата, ямарханшье алхам байг, тэрэмнай hэшэ... наар шиидхэдхэхэ асуудалнуудые харгадаа. Манай республика дотор мяха

үйлэдбэрилгые ехэдхэхэ асуудалые шиидхэжэ болохо арга олон. Тусхайлан хэлэбэл, хямда сэнтэй, шанар hайнтай үхэрэй мяха үйлэдбэрилгые түргөөр ехэдхэжэ болохо. Теэд холын хараагай аад, удааруулангүй шиидхэхэ асуудалнууд үсөөн бэшэ. Жэшээнь, мяханай мал ажалда элбэг тэжээлэй бааза байгуулха асуудал хадаа холын хараатай гээшэ бээзэ.

Эндэ ехэ дэлисэтэй ажал хэгдэхээр гээшэ. Тиимэлэ Захааминай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник Р. Л. Бандеевэй «Үхэрэй мяха үйлэдбэрилгөөр мэргэжүүлэгдэhэн ажахынуудта элбэг тэжээлэй бааза байгуулха зам тухай» гэhэн элидхэл конференцидэ хабаадагшадай hонирхол татаhан байна. Зүгөөр энэ элидхэл соо Захааминай ажахынууд тухай гол түлэб хэлэгдэбэшье, тус асуудалаар эндэ хэгдэжэ байhан хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абажа, бусад аймагуудта хэрэглэхээр юумэн олон.

Захааминда юhэдэхи табан жэлэй туршада 5.022 гектар ургаса муутай сабшалан хахалагдан, үндэhөөрөө hайжаруулагдажа, олон жэлэй ногоон таригдаа. Ой модоной заха, hөөг бургааhанууд сэбэрлэгдэжэ, 1.690 гектар шэнэ газар ашаглагдаа. Жэл бүри 5.000 гектар сабшалангай хүрьhэн hайжаруулагдажа минеральна болон нютагай утэгжүүлгэ ехээр гаргагдадаг болоо. Хахалагдадаг газарай талмай 37 процентээр үргэдхэгдөө, машина, техникэшье олошоржо байна.

Энэ хадаа газар элдүүрилгын культурые, ороохо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэ, тэжээл бэлэдхэлгые ехэдхэхэ арга олгоно. Һүүлэй үедэ убhэ хуряалга 31 процентээр ургажа, 59 мянган центнер хуряагдадаг болоо. Тэжээл бэлэдхэлгын ... Малай тоо толгой олошоржо ... убэл... хангаса 50 процентээр ... гэхэ

гү, али 1971 онойхиhоо 11 процентээр ехэ болоо.

«Ажахы хоорондын хамжаанай, агропромышленна нэгэдэлэй үндэhөөр хүдөө ажахын үйлэдбэрине мэргэжүүлхэ ба саашадань хүгжөөхэ тухай» асуудал партиин Захааминай райкомой бюро, аймсоведэй гүйсэдком хаража үзөөд, арбадахи табан жэлэй туршада аймаг дотор бэелүүлэгдэхэ зорилгонуудые хараалhан байна. Эдэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ талаар табигдаhан хэмжээ ябуулганууд соо 1980 ондо ороохото ургамалнуудые гектар бүриhөө хуряалгые аймаг дотор 12 центнертэ, хээрын сабшалангай ногоо — 10, олон жэлэй болон нэгэ жэлэй таримал ногооной — 17, силосэй ургамалнуудай — 96 центнер хүрэтэр дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагданхай.

Аймаг дотор тэжээл бэлэдхэлгэ гурбан янзын шэглэлээр бэелүүлэгдэхэ: таримал ногоон, хээрын сабшалан ба бэлшээриин ургаса. Мүнөө бүдүүн тэжээлэй 75 процентые хээрын сабшалан дээрэhээ абадаг байна. Тиимэл ушарhаа захааминайхид хээрын сабшалангай гектар бүхэнэй ургасые дээшэлүүлхын түлөө оролдоно, оролдохошье зорилготой. Арбадахи табан жэлэй хугасаада 8.300 гектараар сабшалангай газар үргэдхэгдэжэ, олон жэлэй ногоо тарилга агротехникын эрилтэнүүдэй ёhоор бэелүүлэгдэдэг болохо юм.

Бэлшээриин тэжээл үйлэдбэрилгэ гэхэдэ, захааминайхид таримал ногоотой олон жэлэй бэлшээри харайдаа абана бшуу. Эндэхи Михайловкын, Хамниин совхозууд ургаса hайнтай нимэ бэлшээринүүдые түхеэрэнхэй. Санагын совхоздо нимэ бэлшээри бэлдэгдэжэ байна. Энэ табан жэл соо аймагай бусад ажахынуудта олон жэлэй бэлшээри бэлдэгдэхэ юм.

Таримал ногоо үйлэдбэрилгэ хадаа мүнөө байгаа малай бүдүүн тэжээлээр хангасын оройдоол 50 процентые үгэнэ. Энэ юун дээрэhээ гээгдэнэб гэхэдэ, нэн түрүүн газар муугаар элдүүрилэгдэнэ, хүсэд hайн севооборот нэбтэрүүлэгдэнэгүй. газараа элдүүрилхэ тарилга хэхэ, ургаса хуряаха үедэ агротехникын гуримууд хазагайруулагдана, үрэhэ хүрэнгын шанарай hула дээрэhээ гол түлэб шалтагhалдаг байна. Мүнөө эдлэжэ байгаа газараа hайнаар ашагладаг боложо, шэнэ газар нэмэн элдүүрилhэнэй, нютагай болон минеральна утэгжүүлгэ газартаа оруулhанай ашаар жэлдээ 123 мянган центнер таряа абадаг болохо, силос даралгые 430 мянган центнертэ хүргэхэ гэhэн зорилгонууд табигдана.

Мяханай мал ажал эрхилэлгын технологиие зохёон табилгада нилээд дутагдалнууд бии гэжэ конференцидэ хабаадалсагшад элирүүлээ. Һүрэгтөө нэмээхэhээ гадна, мяханда худалдагдаха залуу малые бэлдэхэ технологи хадаа республикымнай зарим колхоз, совхозуудта тэсэшэгүй муу, урдынхидаал мэтэ гээгдэнги байдалда байhаар. Түлжүүлхээр, шахан таргалуулхаар табигдаhан залуу мал хуушан байрнуудта байлгагдана. Тэндэнь ажал оньhожоруулха хүдэлмэри хүнгэдхэхэ арга олдоногүй, бүхы ажалынь хүнэй бар хүсөөр хэгдэнэ.

Залуу малай багахан гүүртэнүүд убэлэй сагта бэе бэеhээ холо байдаг юм. Тиимэhээ шэнэ арга хэрэглэжэ, түргэн томо болгохо, таргалуулха аргагүйдэнэ. Багахан фермэнүүдтэ залуу мал түлжүүлхэ, шахаха үедэ нэгэ хүн оройдоол 35—40 толгой мал харууhалдаг. Энэмнай промышленна технологидо ороhон оронноймнай түрүү ажахынуудайхиhаа 5—10 дахин үсөөн болоно. Жэшээнь, Белгородско областиин ажахы хоорондын мал таргалуулха комплексно 1 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абахын тула нэгэ хүн 1,9 үдэр соо хүдэлдэг байна. Тиихэдэ манай республика дотор 8 үдэр соо ажаллана. Тэндэ 1 центнер нэмэлтэ шэгнүүрэй өөрын үнэ сэн 50 түхэригтэ хүргэгдөө, тиихэдэ манай эрхим ажахынуудай нэгэн Санагын совхоздо 109 түхэриг байна.

Һүрэгтөө үлөөхэгүй залуу мал түлжүүлхэ, шахан таргалуулха технологи улам hайжаруулха зуураа гүүртэнүүдые томодхолгодо шиндэнгээр орожо, нэгэ байрада 250—300 толгойhоо үсөөн бэшэ мал байлгадаг болохо, типовой байрануудые бариха, механизаци хэрэглэдэг болохо ёhотойбди.

Һүрэгтөө орхигдохо гунжадые түлжүүлхэ хэрэг ажахынуудта хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. 240—250 килограмм шэгнүүртэй хашарагуудые сагhаа урид ороондо оруулха ябадал дайралдана. Гадна зарим ушарта томо бэетэй, ехэ шэгнүүртэй hайн гунжад худалдагдажа, бага шэгнүүртэй, тажааранги мал hүрэгтэ үлөөгдэшэнэ. Энээнине мэдэжэ байбашье, ехэ шэгнүүртэй мал тушаахын түлөө «оролдоhон» дээрэhээ нимэ ушар гарана бшуу. Мүн шанараар бирагүй үүлтэрэй аад, түл үгэхэ талаараа шалгагдаагүй буханууд зарим ажахынуудта хэрэглэгдэнэ.

Республикын ажахынуудта бухануудай ямараар хэрэглэгдэдэг байhан тухай К. Т. Мункоев хэлэхэ зуураа, ехэ шүүмжэлэл хэбэ.

...Һүүлэй хоёр жэлэй туршада мяханай мал ажал эрхилэлгэдэ эмхидхэлэй ба зоотехническэ хүдэлмэри hулараа гэжэ сэхэ мэдэрхээр бэшэ аал? Һүүлэй үедэ малнай томо болохоор удаан, жэжэржэ байна ха. Залуу малайшье, гүрэндэ худалдагдаг малай дунда зэргын шэгнүүр багаханааршье hаа, жэл бүри шахуу доошолжо байhан баримтанууд үзэгдэнэ. Дээрэ хэлэгдэhэн Захааминай аймагай ажахынуудай гүрэндэ худалдаhан малай толгой бүриин шэгнүүр 1972 ондо дунда зэргээр 324 байhан hаа, 1973 ондо 314 килограмм, харин 1975 ондо арай шамай 296 килограмм болоо. Энэмнай юун гээшэб, урагшаа алхам хээд, гэдэргээ хоер алхаба гээшэ гүбди? Эдэ бүгэдэ тухай бодомжолхоор саг ерээ гэжэ нүхэр Мункоев онсолон хэлэбэ.

* * *

Үнгэрhэн үе сагые хэмжэхэдээ, мүнөөдэрэйнгөө бодото байдалтай жэшэн үзэжэ, ерээдүйнгөө ехэ зорилгонуудые урдаа тобойлгохо ёhотойбди. Хэдэн жэлэй ажалай дүй дүршэлhөө хэрэгтэй, hайн юумыень шэлэн абажа, ажалдаа хэрэглэхэ, шэнэ, түрүү онол аргануудые бэдэрэн, ажал хүдэлмэрөө хүнгэдхэхэ, түргэдхэхэ, шанаржуулха хэрэгтэй. Мяханай малай hүрэг республика доторнай тусгаар hалбари болонхой. Энээние эрхилхэ, саашань гүнзэгырүүлэн мэргэжүүлхэ, томодхохо шадалтай малшад, мэргэжэлтэд, эрдэмтэд бии. Энэ hалбариин материально-техническэ үндэhэ hуури жэл бүри hайжарна, тэжээлэй бааза бэхижэнэ. Тиимэhээ бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэжэ, хүгжэлтын замаар урагшаа дабшаха зорилго табигдана.

Аймагууд хоорондын научно-үйлэдбэриин IV конференци республика дотор мяханай мал ажал саашадань хүгжөөхэ талаар дурадхалнуудые (рекомендаци), дэлгэрэнгы тогтоол батлан абаа.

Д. АЮШЕЕВ,
манай корр.
С. БУХАЕВ,
«Правда Бурятии»
газетын корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Захааминай аймагай Санагын совхозой директор В. Ж. Цыренов — (наада тээнь баруун гарhаа), энэ ажахын ахамад зоотехник Б. Ц. Самбуев гэгшэд үнэтэ бэлэг абаад байна.
В. МУХТАРОВАЙ фото.

Манай айлшан: Махмуд ЭСАМБАЕВ

ДҮРБЭДЭХИ УУЛЗАЛГА

Махмуд Эсамбаев... Энэ хүнэй нэрые гансал үргэн ехэ манай Эхэ ороной бэшэ, харин бүхы дэлхэйн оронуудай арад зон мэдэхэ болонхой. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Юундэб гэхэдэ, тэрэ оронойнгоо арадуудай, үндэһэ яһатанай үг заншалые, һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые хатар нааданай хэлэн дээрэ бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы оронуудай арад түмэндэ түхөөн бэлэглэдэг, совет искусствые нэбтэрүүлэн тараадаг байха юм. Тиигэхэ зуураа, ондоо оронуудай арад зоной өөһэдын онсо маягтай, түхэл шэнжэтэй, гоё һайхан хатарые түрэл оронойнгоо хүнүүдтэ асаржа, урмашуулан баясуулдаг, «ужарлуулан харуулдаг заншалтай.

Ингэжэ Махмуд Эсамбаев хаанашье ябахадаа, удхаараа социалис, түхэл маягаараа национальна искусстваяа улам саашань хүгжөөлсэжэ ябаһаараа алдартай. Тэрэ өөрынгөө уран бэлигээр дэлхэйн арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулалсажа ябана. Эгээл нимэһээ Махмуд Эсамбаевай гүйсэдхэһэн дэлхэйн арадуудай хатар хүн бүхэндэ ойлгосотой, зүрхэ сэдьхэлдэнь дүтэ байхадаашье болоо...

СССР-эй арадай артист, уласхоорондын конкурснуудай лауреат Махмуд Эсамбаевай «Дэлхэйн арадуудай хатар наадан» гэһэн концерт һаяхан Улаан-Үдын П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концерт нэ зал соо нээгдэбэ.

Училищиин гоё һайхан байшан тээшэ ошоһон харгын хажуугаар хүнүүд олоороо зогсонхой, «Үлүү билет үгы гүт даа?» гэһэн асуудалаар хүнүүдые урагшань ябуулха юм бэшэ. Энэнь Махмуд Эсамбаевай уран бэлигтэ хүн зоной айхабтар дуратай байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

Шара торгон хүшэгэ сэлигдэжэ, республикын габьяата артист Леонид Мальцевай хүтэлбэри доро Чечено-Ингушай гүрэнэй филармониин инструментальна ансамбль арадай аялга хүгжэм наадажа, концерт нээгээ.

Махмуд Эсамбаев арадуудай үг заншалай, ёһололой мүнөөчэй хатарнуудые гүй сэдхэдэг юм.

Эртэ урдын инкэнүүдэй «Тугас шубуун» гэһэн ёһололой хатар угаа һонирхолтой, үзэсхэлэн һайхан байна. Суута хатаршан энээнийе омог дорюунаар, һүр жабхалантайгаар, дэлисэ ехэтэйгээр гүйсэдхэжэ, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаа.

Энэдхэг арад өөһэдын онсо түхэл шэнжэтэй, үг заншалтай хатар наадатай юм. Хатарай дүрбэн һургуули эндэ бии гэжэ тоологдодог. Бхарат натьям хадаа эдэнэй эгээл хүгжэлтэ ехэтэй, гоё һайхан, баян заншалтай хатарай һургуули болоно. «Алтан бурхан тухай» домог-хатарые Махмуд Эсамбаев тон лэ өөрынхеэрээ, габэашье энэдхэг арадай үндэһэн түхэл маягаар, шадамар бэрхээр, уян нугархайгаар наадана.

Гандажа хахара хаташаһан хаб хара газар дээгүүр алтан наран мандан гарана. Тиигэһээр ехэ үһатай бороогой ороходо, газар дайда амидыран һэргэжэ, сэл хүхэхэн зүлгэ ногоон халюурна. Ганг мүрэн долгиё эбхэрүүлэн урдана.. Ажамидарал..

Тэрэнэй гүйсэдхэһэн цыган хатар огсом сортоотой, бушуу түргэн, испан хатар эрхэ сүлөө, бэеэ дааһан байдал тээшэ тэгүүлһэн,ород хатар Эхэ орондоо дурлалаар нэбтэрһэн байна. Эдэ бүхы олон үндэһэ яһатанай хатар наадые Эсамбаев үнэншэмэ зүбөөр, ойлгосотойгоор арадайнь уран бэлигэй түхэл маягые алдангүй харуулжа шадаһаараа суглараг шадай анхарал татана, һонирхол үүсхэнэ бшуу.

Урда Америкын Бразили орондо Махмуд Эсамбаев хэдэн удаа ябаһан. Тиихэдээ эндэхи арадай баян искусстватай дүтөөр танилсажа, «Макумба» («Шэбшэлгэ») гэжэ хатар үргэн ехэ репертуартаа оруулһан байха юм. Тэрэнэй гүйсэдхэһэн энэ хатарые зүрхэ сэдьхэлээ хүдэлгэнгүй харахын аргагүй, ехэл һүроотэй, нюрга руу хүйтэ даамаар үзэгдэнэ. Бразилиин арадай эртэ урдын мүргэл ёһололой хатарые тэрэ дабтагдашагүйгөөр наадана. Махмуд Эсамбаев шэг шарайгаараа, харасаараа, һанаа сэдьхэлээрээ, хүдэлсөөрөө хатар бүхэнэйн гоо удхые найруулан гаргажа шадана. Артистын амжалтада гэрэл туяагай техник габьяатай гээд тэмдэглэмээр.

Хатар нааданай хоорондуур дуушан Петимат Махмудова, Майрбек Исраилов гэгшэд чечен арадай мүн манай ороной болон дэлхэйн арадуудай уянгата һайхан дуунуудые, Кубын арадай «Сибоней», «Магдалена» гэжэ мексикан арадай дуунуудые улаан-үдынхидтэ бэлэглэбэ.

СССР-эй арадай артист Махмуд Эсамбаев олон кинофильмнүүдтэ, тодорхойлон хэлэбэл «Земля Санникова», «На край света», «Честное волшебное», «Я буду танцевать», «В мире танца» гэжэ кинофильмнүүдтэ наадаһан байна.

«Махмуд Эсамбаев» гэжэ телевизионно шэнэ фильм һаяхан буулгагдаа. Энэнь «Дэлхэйн арадуудай хатар наадан» гэһэн 1977 оной эхеэр үнгэргэгдэхэ кинофестиваль дээрэ табигдахаар хараалагдана.

— Тэрэ урин зулгы зантай хүн юм. Манай эрхим аха нүхэр болоно, — гэжэ конферансье, Чечено-Ингушай АССР-эй габьяата артистка Лариса Андрианова хөөрэнэ. — Махмуд Эсамбаев уласхоорондын, бүхэсоюзна, бүхэроссин конкурснуудай лауреат, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн жэлдэ СССР-эй Гүрэнэй шанда хүртэһэн байгаа. Тэрэ — ЧАССР-эй Верховно Соведэй депутат.

Суута хатаршантай манай республикын хүн зоной дүрбэдэхи уулзалга иигэжэл эхилбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.
манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Махмуд Эсамбаев испан хатар гүйсэдхэнэ; Петимат Махмудова Кубын арадай «Сибоней» гэжэ дуу дуулана; энэдхэг арадай «Алтан бурхан тухай» домог-хатарые суута артист наадажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Нүхэр Л. И. Брежнев Бухарест ерэбэ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Г. Опря, Г. Панэ, И. Пэцан, Д. Попеску, Г. Рэдулеску, Л. Рэуту, И. Углар, И. Вердец, РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүдтэ кандидадууд, РКП-гэй ЦК гай секретарьнар ба бусад тусхай тушаалтадтан танилсаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, СССР-һээ СРР тэ байдаг элшэн сайд В. И. Дрозденко угталгада хабаадалсаа.

Нүхэр Л. И. Брежнев СРР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонортой, совет посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэдтэй мүн лэ танилсаба.

Румыниин ниислэл хотын аэропорт дээрэ сугларһан ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд хүндэтэ совет айлшание үнэн сэдьхэлһээ амаршалаа.

Баярта уулзалгын дүүрэмсээр нүхэд Л. И. Брежнев, Н. Чаушеску машинада һуужа, мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэн, хото город тээшэ ошобо. Бухарестын үйлсэнүүд, талмайнууд совет ба румын гүрэнэй тугуудаар, «Бухарестын хүн зон КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид Ильич Брежневые амаршална!», «РКП-гэй ба КПСС-эй хоорондохи хани барисаан, аха дүүгэй харилсаа холбоон мандаха болтогой!». «СРР-эй ба СССР-эй хоорондохи хани барисаан мандаха болтогой!», «Социалис оронуудай, Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй хани барисаан, аха дүү ёһоной харилсаа холбоон, нэгэдэл мандаха болтогой!» гэжэород ба румын хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн транспарантнуудаар шэмэглэгдэнхэй байгаа. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарие хүндэмүүшэ халуунаар угтахын тула ниислэл хотодо ажаһуудаг хэдэн арбаад мянган хүн зон үйлсэнүүд, талмайнууд дээрэ гараһан байна.

Бухарестын муниципальна арадай Соведэй гэшүүд, Румыниин бүхы 39 уездын түлөөлэгшэд, промышленна предприятинуудай болон барилгануудай хүдэлмэришэд, эрдэм наукын ба соёл культурын ажал ябуулагшад, һурагша залуушуул хүндэтэ совет айлшание баяр баясхалантайгаар угтахаяа Скынтейя талмай дээрэ сугларба.

РКП-гэй ЦК-гай Политическэ гүйсэдхэхэ комитедэй гэшүүн, РКП-гэй муниципальна комитедэй нэгэдэхи секретарь, ниислэл хотын муниципальна арадай Соведэй түрүүлэгшэ И. Динкэ, РКП-гэй Бухарестын муниципальна комитедэй, арадай Соведэй үмэнэһөө, Бухарест хотодо ажаһуугшадай бултанай үмэнэһөө Леонид Ильичые үнэн зүрхэнһөө амаршалаа. Советскэ Союзай Коммунис партие, совет арадые, нүхэр Брежневые гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлжэ байһанаа мэдүүлэн, ниислэл хотын хүн зоной үмэнэһөө Бухарестын һүлдэ тэмдэгтэ түлхюур тэрээндэ барюулба. СРР-эй ба СССР-эй арадуудай хоорондохи хани барисаанай, һаналаа нэгэдэлгын, аха дүү ёһоной холбоо барисаанай тэмдэг болгон, энэ түлхюур хүндэтэйгөөр абыт даа гэжэ И. Динкэ хэлэбэ.

Партиин Центральна Комитедэй, нүхэр Чаушескугай уряалаар Бухарестдэ үшөө дахин ерээд байһандаа бидэ бултадаа гүнзэгы сэдьхэлһээ урмашан баярлана бди гэжэ Л. И. Брежнев харюугай үгэ соогоо хэлэбэ.

Совет делегацие халуун дулаанаар, хүндэтэйгөөр угтаһанайнь түлөө Л. И. Брежнев Бухарест хотын бүхы эрхэтэдтэ баясхалан хүргөө

Энэ уулзалгые олон удаан жэлнүүдтэ мартангүй һанажа ябахабди гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Бухарест хотын бэлэг абахадаа хэлэбэ.

Нүхэд Л. И. Брежнев, Н. Чаушеску, совет ба румын партийна, гүрэнэй ажал ябуулагшад муниципальна арадай Соведэй хүтэлбэрилэгшэдые, СРР-эй уезднүүдэй түлөөлэгшэдые халуунаар, гарнуудыень бахим шангаар адхан амаршалба.

Талмай дээрэ болоһон хани барисаанай жагсаал ниислэл хотын хүбүүд, басагадай спортын гоё һайхан наадаар дүүрэбэ

Машинанууд хүндэтэ совет айлшанай резиденци тээшэ замаа үргэлжэлүүлбэ. Национальна гоё һайхан хубсаһатай залуушуул Илалтын талмай дээрэ нүхэд Л. И. Брежневые, Н. Чаушескуе угтаа Пионернүүд Л. И. Брежневтэ, Н. Чаушескуда пионерэй тэмдэгүүдые, баглаа сэсэгүүдые барюулба. Национальна ёһо заншалаар талмай дээрэ хүндэтэ айлшанаа дуунуудаар, хатар наадаар угтаһан байна.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

ПРАГА

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТАСС

Чехословакиин Компартиин Центральна Комитедэй пленум эндэ болобо. ЧССР-эй арадай ажахые 1977 ондо хүгжөөхэ гол зорилгонууд тухай КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй элидхэлые тэрээндэ хабаадагшад шагнаад, һайшааһан байна.

XV съездын һайшаан абаһан партиин программна зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө ажалшадай али бүхы, шууд сэхэ тэмсэл хадаа мүнөө үеын гол шэнжэнь болоно гэжэ пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. Арадай засагай зургаануудай һунгалтын үедэ эдэ зорилгонууд нэгэн һаналтайгаар һайшаагдан абтаһан байгаа.

Ажахын зорилгонуудые бэелүүлхэ, экономикын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар ажалшадай гаргаһан хүсэлэл оролдолгонуудые КПЧ-гэй ЦК үндэрөөр сэгнэбэ. Социалис уялгануудаа дүүргэлгэ, ажалай үүсхэл эдэбхиин саг үргэлжэ ургалта КПЧ-гэй политикые үргэн ниитэ арад зоной бүрин дэмжэжэ байһые элирхэйлэн гэршэлнэ.

1977 оной түсэб хадаа КПЧ-гэй XV съездын, түсэбтэ зургаадахи табан жэлэй стратегическэ зорилгонуудые бэелүүлгын бодото программа болоно гээд тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ. Арадай ажахые саашадань хурдан түргөөр хүгжөөхэ, ниитын үйлэдбэрие, национальна олзо доходые дээшэлүүлхэ, тиигэжэ чехословак арадай политическэ, социальна ба экономическа үндэһэ һуурие бэхижүүлхэ, хүн зоной ба общесвын эрилтэнүүдые хангаха таарамжатай байдал байгуулна.

Ерэхэ жэлэй национальна ашаг олзо — 5,2, промышленна үйлэдбэри — 5,3, хүдөө ажахын үйлэдбэри 8.2 процентээр ургаха юм. Ниитын үйлэдбэри ба ажалай ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхэ талаар шухала зорилгонууд табигдаа.

БУХАРЕСТ

СЭВ-эй саг үргэлжын комиссиин заседани

ТАСС

Нефтиин ба газай промышленностиин талаар СЭВ-эй саг үргэлжын комиссиин ээлжээтэ заседани эндэ болобо. СЭВ-тэ хабаатай оронууд: НРБ, ВНР, ГДР Куба, ПНР, СРР, СССР ба ЧССР-эй делегацинууд комиссиин хүдэлмэридэ хабаадаа. СФРЮ-гэй делегаци комиссиин заседанида хабаадалсаһан байна.

Түлишын элшэ хүсэнэй, түүхэй эдэй асуудалнуудаар хани харилсаанай удаан болзорой үргэн ехэ программын проект табихын тула материалнуудые бэлдэхэ тухай асуудалнуудые комисси зүбшэн хэлсээ. 1980—1985 онуудта нефть олзоборилдог промышленностие саашадань хүгжөөхэ талаар СЭВ-тэ хабаатай оронуудай ба СФРЮ-гэй хоорондохи харилсаае гүнзэгырүүлхэ турадхалнуудые, мүн бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Нефтиин ба газай промышленностиин талаар СЭВ-эй саг үргэлжын комиссиин заседани хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

ЛИССАБОН

Аграрна реформо хамгаалха

ТАСС

Аграрна реформо тухай хуулиин бэелүүлэгдэлгые зогсоохо тухай социально-демократическа түб гэдэг хархис партиин оруулһан хуулиин проектые Португалиин парламент республикын суглаан олонхиин дуугаар буруушааба. 126 хүн арсаһан, 81 хүн һайшаан дэмжэһэн байгаа. Коммунистнууд ба социалистнууд тэрэниие буруушаагаа.

1974 оной апрелиин 25-да фашизмые унагааһанай һүүлээр Португалиин арадай революционно гол туйлалтануудай нэгые һалгааха гэһэн хархис хүсэнүүдэй хорото муухай ябуулгануудта коммунис ба социалис партинуудай депутадууд шанга харюу сохилто үгэбэ. Республикын суглаанда дуугаа үгэлгын дүнгүүд «түүхэтэ шиидхэбэри» болоно гэжэ депутадууд-коммунистнуудай парламентскэ бүлэгэй түрүүлэгшэ Карлуш Бриту һунгалтын һүүлээр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

АЛЖИР

РЕФЕРЕНДУМЭЙ ДҮНГҮҮД

ТАСС

Алжирай Конституциин проект тушаа үнгэргэгдэһэн референдумэй дүб дээрэхи дүнгүүд эндэ толилогдобо. Һунгалтада хабаадагшадай 99.18 процентнь дурадхагдаһан проектын түлөө дуугаа үгөө.

Конституциин проектые баталалга шэнэ, түрүү үзэлтэй Алжирай байгуулалтада шухала шата болохо байна.

КАИР

АЖАЛШАДЫЕ МҮЛЖЭН...

ТАСС

1977—1978 онуудай финансын жэлдэ Израилиин ажалшадай байдал улам муудаха, юумэнэй үнэ сэн хүндэрхэ, мүнгэнэй үнэ буураха байна.

Иишэ ороһон мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Израилиин финансын министр Рабинович ерэхэ финансын жэлэй бюджедэй проектые кабинедэй үзэмжэдэ табиба. Мэргэжэлтэдэй һанамжаар, энэнь тон хүшэр, бэрхэшээлтэй байхаар хараалагдана. Энэ жэлдэ юумэнэй үнэ сэн 35—40 процентээр хүндэрөө. Гэр байрын барилгада мүнгэ һомололго багадхагдажа, сэрэгэй гаргашануудые еэхдхээ.

Израилиин зонхилхы тушаалтад ажалшадые хайра гамгүйгөөр мүлжэжэ, экономическа хүшэр бэрхэшээлтэй байдалһаа гарахые хараална. Буу зэбсэг ехээр бүтээлгэ, мүнөөнэй сэрэгэй шэнэ техникэ худалдажа абалга Израилиие ехэ үри шэридэ оруулна.

ДЕЛИ

СЕССИ НЭЭГДЭБЭ

ТАСС

Индиин Национальна конгресс гэдэг партиин бүхэиндиин комитедэй ээлжээтэ сесси Ассам штадтахи Гаухати хотодо хүдэлмэреэ эхилбэ. ИНК-гай түрүүлэгшэ Д. К. Баруа, премьер-министр Индира Ганди, кабинедэй министрнүүд, парламентын депутадууд съезднүүдэй хоорондохи үе соо ажал ябуулдаг хүтэлбэрилхы партиин энэ дээдын зургаанай хүдэлмэридэ хабаадана.

Орон доторхи политическэ байдал, мүн экономическа хэдэ хэдэн асуудалнууд сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулагданхай.

МЕХИКЭ

Журналистнуудай буруушаалга

ТАСС

Латиин Америкын журналистнуудай федераци патриотическа ба демократическа хүсэнүүдтэ эсэргүүгээр Уругвайда хэгдэһэн хашалта харшалалтануудые эрид буруушааба.

Һүүлэй үедэ энэ орондо хэдэн мэдээжэ журналистнууд баригдажа хаагдаа гээд федерациин дэлгэрүүлэн гараһан мэдүүлгэ дотор гэмдэглэгдэнэ Уругвайн Коммунис партиин орган, мүнөө хоригдоһон «Популар» газетын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай эмхиие хори гаран жэл соо хүтэлбэрилһэн И. Вайнбергер эдэнэй дунда бии. Тэрэ Уругвайн хэблэлэй нэгэдэлэй хүтэлбэрилхы Соведтэ нэгэнтэ бэшэ һунгагдаһан байгаа. Эрхэнүүдэйнгээ түлөө профсоюзуудай хэһэн тэмсэл тухай хөөрэһэнэйнь түлөө И. Вайнбергерые баряжа хааба. Түрмэдэ И. Вайнбергерые хэһээгээ гээд абтаһан мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ.

Засагаархидта харша, таарахагүй материалнуудые тунхаглаһанайнь түлөө бусад олон журналистнуудые түрмэдэ хааһан байна гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Хэблэлэй баригдажа хаагдаһан хүдэлмэрилэгшэдые сүлөөлхэ, Уругвайда демократическа эрхэнүүдые һэргээхэ эрилтэ Латиин Америкын журналистнуудай федераци табина.

БЕЙРУТ

Бейрудтэхи байдал

ТАСС

Бэеэ дааһан байдалай үдэртэй дашарамдуулан, Ливанай Республикын президент И. Саркис арадта хандан, радио ба телевидеэр үгэ хэлэбэ. Нэгэдэлээ бэхижүүлжэ, 19 һара соо һандаралта дайнай болоһоной һүүлээр шэнэ Ливаниие байгуулжа эхилхыень тэрэ оронойнгоо бүхы хүн зониие уряалаа. Орон дотороо аюулгүй байдал һэргээхэ гээшэ мүнөө үедэ гол зорилгомнай болоно гээд И. Саркис тэмдэглээ. Хоёрдохи шатада социальна орёо шухала асуудалнуудые шиидхэхэ, нэн түрүүн дайнай үедэ хохидогшодто туһаламжа үзүүлхэ шухала гэжэ президент хэлээ.

Ливанай экономико һэргээхэ асуудалнуудта президент үгэ соогоо гол анхаралаа хандуулба. Хани барисаата оронууд, мүн уласхоорондын эмхинүүд шухала туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхэ аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Гүрэнэй аппарат, сүүдэй хэрэг эрхилдэг зургаанууд шэнэ үндэһэ һуури дээрэ хубилгагдаха юм гэжэ тэрэ саашадаа хэлээ. Израилиин саг үргэлжын заналтанууд, тохёолдуулагдаһан аюул түбэгүүд харата ябуулганууд Ливанай бэеэ дааһан, дулдыданги бэшэ байдалые газар дайдые хамгаалха аргата хүсэн түгэс национальна арми байгуулхые эринэ гээд И. Саркис онсолон тэмдэглэбэ.

Ливанда амгалан байдал һэргээхэ талаар Араб оронуудай хоорондын хүсэнүүдые таарулан табилга гурбадахи шата бэеэ дааһан байдалай үдэрэй урда тээхэнэ дүүрэбэ.

Ливанай ниислэл хотодохи байдал аалин нам боложо байна. Магазинууд, кинотеатрнууд, багахан предприятинууд хүдэлнэ. Бейрудэй уласхоорондын аэропорт хүдэлжэ захалаа.

ДАМАСК

Болзорынь һунаагдаа

ТАСС

ООН-ой онсо тусхай зорилготой хүсэнүүдэй Голанска гүбээнүүдтэ байлгые үшөө зургаа һараар һунаахые Сири зүбшөөгөө гээд эндэ хуулитаар соносхогдобо.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.20—14.50 — Воронежойород арадай гүрэнэй хоорой концерт. 11.05 — «Белые ночи» — баримтата фильм. М. Соболев. «Морская душа». 11.45 — «Эжын һургуули». 12.15 — «Эрдэм. Техникэ. Дэбжэлтэ». 12.45 — Үхибүүдэй фильм. «Великое противостояние» — уран һайханай телевизионно фильм (2-дохи сери) 13.50 — Забһарлалга. 14.00 — «Шэнэ һонин 14.10 — «Мүнөө сагай эрдэм наука» 14.40—18.40—21.15 — «Шинии комсомольско билет». 15.35—21.25 — «Присягаю к земле». Оренбургын таряа хурягша залуу хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалга. 16.20—22.20 — «Комсомолой дуунууд». 16.40 — 19.20 — 22.40 — «Битва на Неретве» уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 18.00 — «Время». 18.30 — Забһарлалга.

Улаан Үдэ. 18.40 — Табан жэлэй түсэб тухай (буряадаар хөөрэлдөөн). 19.00 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 21.00 — Шэнэ һонин. 22.10 — «Спортлотогой» тираж. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Струны столетий» Хүгжэмтэ телефильм.

«Орбита». 18.50 — «Мүнөө сагай эрдэм наука».

Улаан Үдэ. 19.20 — Үхибүүдэй мультфильм «Царевна-лягушка». 20.00 — «Премия» кинофильм. 21.30 — Хүгжэм.

Редакторай орлоп
М. Н. НИМАЕВ

Манай адрес, телефонуу

Индекс 670000, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, теле
редактора — 2 54 54, приёмная — 2 54-93, зам. редак
2 68-06 зам. редактора — 2 62 62, отв. секретаря — 2
секретариат — 2 66 76 отделы партийной жизни — 2
сельского хозяйства — 2 64 36 2 63 66 пропаган
агитации — 2 56 32 промышленности и строительст
2 61 35 советского строительства и быта — 2 69 58,
туры и школ — 2 60 21 писем и селькоров — 2
информации — 2 34 05 общественная приём
2 56 62 машинное бюро — 2 57 63, корректорская
2 35 95 фотолаборатория — 2 33 61.